

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

›Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.
Tom. Kemp. I. 1.

Na počátku nového školního roku.

Neznám nic vznešenějšího nad učitelské povolání.

Odpočinuvše sobě od práce školní, opět vstupujeme v učební síně. Vstupujeme tam s jakousi zbožnou bázní, neboť duše naše tuší posvátnost nevinnosti a dětství.

Být zase dítětem! Jaké to velké přání! Mít čistou jeho duši, neznat světa shonu a neslyšeti nízkých vášní skřeků, — jen jiné blažit a skládat ruce k modlitbám!

Marné tužby! My vyhnáni jsme z ráje nevinnosti, a přece nám svěřeno je to nejkrásnější, čím se země zdobí. Rozséváči jsme, sejeme slova úrodná. Měli bychom to činiti jen s nábožností, s modlitbou a myslí vážnou, neboť pracujeme na království Božím.

Co však pomohou všechna mravní naučení učitelova a s jakým potkají se úspěchem, nepřičinili-li se vychovatel příkladem svým vstřípiti je v srdce!

Vzorem vychovatele bude ten, kdo sloučí v sobě vlastnosti otce a matky. Takový učitel bude vždy a všude hájiti autority otce, ale u větší ještě míře dá v řečech a skutcích svých probleskovati něžné lásce matky, neboť komu se podaří získati dětské srdce, snadno opanuje též ducha dětského.

Práce přenesnadná čeká nás. Zodpovědnost před Bohem i lidmi veliká! Proto zvláště nyní na počátku uveďme si na paměť slova Overbergova a prosme s ním:

„Ukazuješ mi, o Bože, a denně toho zakouším, že sám ze sebe nic nemohu. Bojím-li se, že vyučování, jež jsi mi poručil, nezdaří se mi, aj, pak stane se opak; avšak slibuji-li si a spoléhám, že dobře budu učit, mýlím se. Zdaž mi tím nekyněš, abych nedůvěřoval svým silám, nýbrž Tvé milosti? Dopřej mi konečně i té milosti, bych při všem jednání a konání, zvláště však při vyučování mládeže měl povždy na mysli jen Tvou svatou vůli. Ach Otče, Otče můj, pomoz mi, bych jim nepodával tvrdého jídla místo mléka, plev místo zrní, bych se u věcí méně důležitých příliš dlouho nezdržoval a důležitých nezameškával.“

Výchova na školách středních.

Dr. Fr. Nábělek.

Nezneuznávám ceny klasiků řeckých a latinských, jež se čítají na středních školách; jsou zajisté studnicemi vznešených ideí a napomáhají ušlechťovati povahu. Co znamenitých myšlenek jest obsaženo ve filosofských spisech Ciceronových (kdyby se četly), Platonových . . . Mládež dočítá se o znamenitých slavných mužích, o obětech za vlast, o příkladech neohroženosti, věrnosti, stálosti, spravedlnosti a jiných občanských ctností. Ovšem doba s sebou tehdy nesla, že takové ctnosti jevily se zvláště v bojích, ve válkách. Vše, co způsobuje hluk, vyzývá pozornost a obrací na sebe zraky; práce tichá, ač bylo k ní potřebí nemenších obětí, zůstává nepovšimnuta u lidu, nezaznamenává se. Mně se nezamlouvá jen ty muže jmenovati velikými, jejichž velikost měří se proudy prolité lidské krve, byť i tím byli vykonali velké skutky; já bych rád i ty muže viděl ozdobeny příjmím „veliký“, kteří bez krve dovedli oblažiti zástupy lidu: měřítkem velikosti by mělo býti i množství lidí oblažených a nejen množství prolité krve. V klasikách, ať v básních, ať v prose a v dějepise, jest té krve příliš mnoho; to ovšem změnití se nedá, ale mohli bychom se postavití na jakousi rovnováhu, všímajíce si dějin kulturních, zvláště v dějepise: tím by vynikla jména mužů, kteří bojovali zbraní ducha vedle mužů, kteří dobyli si vavřínů zbraněmi krvavými.

Professor dějepisu má mnoho příležitostí působiti na povahu mládeže: slovo hany za ohavný skutek, slovo chvály za čin šlechetný mocně působí. — Krvavé boje lidstva, zvláště mají-li za účel hmotný zisk, pannačnost, připomínají zvířecké pudy, nevypělost k pravé humanitě. Na svých cestách viděl jsem ve Štokholmě, v chrámě určeném pro vojenskou posádku, nesčetné prapory ukořistěné v bitvách, ještě bylo na některých znáti stopy krve; taktéž v Berlíně — a najdeme je i jinde. Ve chrámě, zasvěceném službám Bohu, a to Bohu, jenž dal příkázání „Nezabiješ“, pomníky prolité krve statisíců nevinných lidí! Ať si kdo soudí o tom jak chce, ale mně se zdá to výsměchem a rouháním. Kde vede se boj na obranu, na osvobození utiskovaných, tam ať velebí se zbraně kovové. Řvoucí lev nad krvavou kořistí nelíbí se mi za symbol válečného vítěze útočnicka tak, jako pomník tichého genia, z jehož práce lidstvu vzešlo požehnání. Není možno vychovávatí mládež k oné humanitě, která ceníc člověka netáže se po jeho rodě, národnosti, vyznání, nýbrž hledí na jeho mravní cenu! Proč narod nemohl by vedle národa nebo i s ním žíti v míru a vzájemné lásce a závoditi s ním raději zbraněmi ducha; vždyť nemohou všichni lidé býti národnosti jedné, všichni jednoho vyznání. Proč by při tom nemohl každý milovati svou vlast, svůj národ; každému v jeho vlasti by mohly kvěsti růže nejkrásněji a klasy býti nejbohatší. Doba vzájemného bratrství jest asi daleko, vzájemné bratrství jest idealem nejušlechtilejších duchů. O idealech se praví, že známkou jejich jest nedostižnost. Buďsi, ale povinnosti jest, aspoň přibližovati se k nim. Jest-li co vůbec, tož náboženství naše jest znamenitou pomůckou blížiti se k tomuto ideálu — vždyť dle něho všichni jsme synové jednoho otce. Proto i v dějepise o náboženství, kde naskýtá se příležitost, bylo by učiti a mluvití s úctou.

Mathematika, věda nejpřesnější, čistě rozumová, nejneustrannější, jest pro všechny národy a pro všechna vyznání stejná, nepřipouští ústupků na žádnou stranu. Ta jest idealem říše co nejlépe spořádané: i nula má svoje práva jak veličina nekonečná; stejné jsou zákony pro čísla malá i velká,

zde panuje pořádek. Do říše té chodí si pro zbraně učenci všech odborů a zbraně ty jsou nejučinnější. Vychovateli též jest výdatnou pomůckou: pořádek může panovati jen tam, kde se měří spravedlivě, kde se nehledí na osobu. Kdo chce dojítí správného výsledku, nesmí odchýliti se od pravidla; podřízenost pod zákony umožňuje společnost říší. Nic není tak malým, aby nemohlo býti důležitým. Taž veličina může býti nepatrnou proti jiné, a velikou opět proti jiné: cena její určuje se tím, jaký význam má ve spojení s jinými. Veličiny konečné, ať i velice různé svou velikostí, mizí proti veličině nekonečné. — Kam nesahají smysly, kde chabnou křídla obrazotvornosti, tam ještě zanáší nás matematika jak v říši mala, tak v říši nesmírna. Věci, jež zdají se možnými, jako že svět mohl povstati nahodilým seskupením hmoty, ukáže nám matematika jako pravdě nepodobnými ba nemožnými — provodí nás k bytosti svrchované, základu náboženství. Tak to bylo u nejslavnějších matematiků. Hle, též matematikou naskytuje se vzácná příležitost působiti i na mysl a srdce žákovo a vésti ho ku zdroji nejvyšších idealů, jestliže sám je cení.

Přírodní vědy zabývají se veledilem Božím, přírodou. Tať byla vždy učitelkou lidstva a bude jí, pokud bude myslící tvor na zemi. Příroda jest zjevením Božím, jest knihou, jejíž písmo jest sice těžké, ale přece čitelné, jak praví velebitel přírody, Bol. Jablonský. Náš starý mudrlec, Tomáš Štíttný, čte v té knize o Bohu a o jeho vlastnostech a poučuje své dítky a každého, kdo by čísti chtěl. Člověk přirozeným rozumem veden jest od věci stvořené ke Stvořiteli; proto i dle sv. Pavla pohané nemají omluvy, nevěřili v Boha, poněvadž od stvoření světa Jeho neviditelná bytost, Jeho moc a božství jsou viditelná a poznatelná ve věcech stvořených. Největší myslitelé buď byli u víře ve Stvořitele světa utvrzeni, nebo k ní přivedeni pozorováním přírody; starý Anaxagoras praví, že do chaosu, neuspořádané hmoty, pořádek uvedl rozum, Newton nevyslovil jména Bůh, aby nebyl obnažil hlavy.

Ta velikost, zákonnitost, pořádek, účelnost, krása, již spatřujeme v přírodě, jest zajisté odleskem moci, moudrosti, dobroty, krásy . . . tvůrce tohoto veledíla. To spatřuje se ve světě, jež pozorujeme drobnohledem, pouhým okem nebo i dalekohledem v nezměrném prostoru světovém. A člověk, tvor tělesně i co do váhy, velikosti, síly, trvání života již jen proti své živitelce, zemi, pranepatrný, dovede přemýšletí o těch věcech, jež vybíhají a vymykají se z měřidel tělesných: zdaž připadne komu na mysl, že to dovede pouhá hmota, když pováží, že stroj hmotný více nedá, než do něho hmotně bylo vloženo — na př. páka —; či nepozná, že mezi vším tvorstvem člověk jediný vyznamenán jest tím, že má přístup k pánu nejvyššímu, že jest účasten největšího daru, Jeho bytosti, ducha. Co tu krásy! Jak velebí ji Mistr náš slovy, že ani Šalomoun král ve vší slávě své tak oděn nebyl jak kvítko polní. Záliba v přírodě jest již znamením ušlechtilé mysli. Čelakovský, básník, zve do přírody pozorovat její divy a tím povznášeti mysli; v přírodě sám, když mysl jeho byla pobouřena, docházel úlevy a útěchy. Ale básník velí pozorovat ty divy čistým srdcem člověčím, a ne smyslem zvířecím. Není-li ve dne kdy, i večer a noc poskytuje svých krás a vybízí k přemýšlení. Kdy všechno mlčí, mluví jasná obloha posetá nesčetnými hvězdami a přivádí na paměť neskonalou velebnost, slávu, nekonečnost, věčnost. Tělu jest zotavením zdravý vzduch a pohyb, duchu pak naskytuje se podnětů k zábavě i poučení, k přemýšlení. „Hříčka v koule, šachy, karty — nejmiň muži přísluší“, praví týž Čelakovský — jinou zábavu poskytuje příroda. Od nejstarších dob až po naše časy příroda uchvacovala pěvce a myslitele. V knize Job čteme:

Taž se zvíře a poučí tě, a ptactva nebeského, ono ti poví, mluv k zemi, odpoví tobě; vypravovati budou tobě ryby mořské: kdož neuzná, že to všechno učinila ruka Páně? Davida pěvce unášela příroda a nadchnula k oslavě Boží: Jak veliká jsou díla Tvá, ó Pane! Vše jsi učinil s moudrostí. — O Šalomounovi králi čteme v třetí knize královské, že mluvil o stromech, o cedru libanonském, o yzopu, jenž roste na zdech; a mluvil o zvířatech a o ptácích, a o červech a o rybách. —

Ale říká se: tres physici, duo athei, jako by studium přírodních věd svádělo k neznabožství, a jako by mezi třemi přírodopytci byli dva neznabozi. Skutečně byli i vážení přírodopytci hlasateli materialismu. Ale neméně slavní zkoumatelé přírody byli i hlasateli víry, a těch jest větší počet. Nikoli studium přírody svedlo k nevěře, nýbrž nevěru přinesli již ke studiu přírody oni nevěrci: v přírodě odrážely se pak jen jejich názory a nebo vnášeli je tam násilně jsouce předpojatými. Což nevnášejí různé sekty i své názory do psaného zjevení Božího? Dovolím si uvéstí výroky některých autorit o přírodních vědách. Bacon jmenuje přírodu druhým zjevením Božím, knihou, do níž Bůh prstem vepsal svoji moc. Linné: Deum sempiternum, immensum, omniscium, omnipotentem expergefactus a tergo vidi et obstupui. Tedy v přírodě poznal Boha jako bytost věčnou, nezměřitelnou, vševědoucí, všemocnou — a žasl. — V poslední vůli svému synovi klade na srdce: Innocue vivito, Numen adest. Kepler dokončiv své dílo o souladu světův napsal ku konci: „Děkuji Ti, můj stvořiteli a pane, že jsi mne obdařil těmito radostmi z Tvého stvoření, touto slasti z díla rukou Tvých. Zvěstoval jsem lidem slávu Tvých skutků, pokud konečný můj duch mohl pojmut Tvoji nekonečností. Kde bych byl něco řekl, co by Tebe bylo nehodno, nebo kde jsem hledal své vlastní slávy, to odpusť mně milostivě.“ Na jiném místě praví: „Jest blízek den, kdy lidé poznají v knize přírody čirou pravdu jako v Písmě svatém, a budou se radovati, že oboje zjevení souhlasí.“ O Newtonovi byla již zmínka, žil dle zásad křesťanských. Herschel vidí v přírodě dílo Boží, po těch stopách člověku možno přijíti k Bohu. Humphry Davy viděl ve všech silách hmoty nástroje Boží. Oersted praví, že leží v podstatě bádání hledati věčné ve věcech“ a dovozuje, kterak věda toho žádá, aby vzdělanost rozvíjela se v náboženství. De Luc praví, že zjevení jest přístavem a odpočinkem veškerého studia lidského ducha. Ampère má přesvědčení náboženské. Když umírajícímu přítel chtěl předčítati z knihy o následování Krista, pravil, že tu knihu zná z paměti. Lamarck, předchůdce Darwinův, byl často počten mezi neznabohy — mylně — praví, že lidé mátlí hodiny s hodinářem, díla s původcem díla. Příroda jest pouze nástrojem, zvláštní způsob, jehož nejvyšší moc užívá, aby dala vyniknouti rozličná tělesa nebeská. Mädler praví, že astronomie žádá poznání Boha. Pasteur jest mužem věřícím. A co jiných mužů ještě dalo by se napočítati, kteří získali si velkých zásluh o vědy přírodní.

Professor věd přírodních může vedle profesora náboženství asi nejvíce přispívati k výchově nábožensko-mravní nebo mravně-náboženské. Podporují-li se navzájem, jaký účinek by to mělo na žactvo, zdaž by nebylo utvrzeno v mravech šlechtných majíc oporu ve víře, jež není zajisté proti rozumu a vědě, nýbrž ve víře, již žádá rozum.

Professor logiky a psychologie zároveň jest professorem některého jiného předmětu; nejvíce se to hodí professoru matematiky a fysiky, zvláště logika. Plato zabraňuje přístup do své školy filosofské tomu, kdo nezná se v mathematice. Hledí-li na přírodu jako na dílo bytosti svrchované, tož najde dosti příležitosti poukázati na nesprávnost úsudků, na

prameny chyb v těch úsudcích — bývá to návod, indukce, neúplný za úplný považovaný, z něhož plynou pak závěry bludné, nebo aspoň jednostranné. Tím zajisté není dokázáno, že ta neb ona věc neexistuje, není, nebyla-li nalezena tak, aby mohla býti jaksi ukázána. Přírodní vědy téměř denně jsou toho svědkem, každý nový vynález — na př. možnost mluvití přímo z Brna do Berlína, viděti za živa své kosti a fotografovati je, objevy ve hvězdářství atd. Psycholog má příležitost žactvu přivesti na mysl, že výkony myšlení nelze pochopiti na základě materialismu, promluvití o bytosti lidské jako ne pouze hmotné a vyvoditi důsledky. Tělo lidské, smysly tělesné, jest jen síť s velkými oky, již zachycujeme jen část — a nevíme ani jak malou nebo velkou — hmotných zjevů přírodních. Jestliže Feuerbach praví, že skutečně jest, existuje jen to, co tělesní smyslové pojímají, že pravda, skutečnost a smyslnost jest totéž, tož by nebylo, neexistovalo, čeho smyslové nepojímají. To by tak bylo pravdou, jako kdyby někdo tvrdil, že pouze to ve vodě jest, co vyloviti se dá rybářskou sítí. Ani vši hmotě nedala by se přisouditi existence. Vogt (ve svém díle: Kohlerglauben und Wissenschaft) praví: ať nám ukážou duši, ať přesvědčí smysly o její bytí, existenci, nechť způsobí, abychom mohli ji viděti, čichati, slyšeti, chutnati, cítiti.“ Virchow (Gesamte Abhandlungen zur wissenschaftl. Medicin): Dokud nenajde se zvláštní podstata (Substanz), a dokud její účinky nebudou převedeny na fyzikální míry — nedají se totiž měřiti jako síly hmotných bytostí — nemá vědecké ceny předpokládati duši nehmotnou. — Jinde (Archiv für patholog. Studien II. 9): Znalec přírody zná jen tělesa a vlastnosti těles; co jest nad to jmenuje nadsmyslným (transcendent, co přesahuje smysly) a transcendenci považuje za poblouzení lidského ducha, totiž: má-li někdo za pravdu, že jsou i bytosti, o nichž nelze přesvědčiti se tělesnými smysly, bloudí. Moleschott (Kreislauf des Lebens, str. 387): Podal jsem vývody v druhém listě, že nedovedeme pochopiti než pouze to, kterak svět tělesný má se k našim smyslům.

To však tvrdili dříve již francouzští encyklopedisté. Takové názory měli již ve středověku filosofové, jakž o nich praví sv. Tomáš Akvinský (Summa theol. I, q. 75): Staří, kteří nemohli ještě povznést se nad pojímání smyslové, pravili, že pouze tělesa skutečně jsou, a co není tělesem, že není ničím. Vacherot (La métaphysique et la science I. 174) jmenuje materialismus naukou zvláštní pro ty, kteří nepochopují věci než takových, jež mohou si představití (smyslově). Goethe i matematikům vytýká, že nechtějí uznati než to, nač dá se užiti jejich nástroje. To ovšem netýká se matematiků všech, ale výrok ten svědčí o názoru Göthově, že dl. žno uznávati, nebo aspoň nepopírati i to, co nedá se převéstí na míry a váhy, s nimiž počítá matematika.

Logicky nesprávně jest popírati existenci toho, o čem nemůžeme se přesvědčiti tělesnými smysly, poněvadž bychom též vši hmotě, jež přece i materialistům jest, existuje, nemohli přisouditi jsoucnosti, existence. O nic jinak by to nebylo, jako kdyby někdo chtěl popírati, že jsou tělesa nebeská v prostoru světovém „stálice“ tmavé, hvězdy vyhaslé, nebo že není těles nebeských za těmi, jež možno ještě viděti největšími dalekohledy, nebo jež zachytí fotografická deska. A co mluvím o vzdálených tělesech nebeských; není snad hmoty, která nás proniká, již však ani nevidíme, ani necítíme, ani neslyšíme, ani nečicháme, ani nechutnáme, kterou fysikové nedovedli ani měřiti ani vážiti, čímkoli zachytiti, hmota, již dali jméno éther, jenž pro teplo, světlo, magnetismus, elektrinu a snad i tíži — a kdož ví, čeho víc — jest tím, čím jest vzduch pro zvuk? Těm, kdož zabývají se fysikou jako ochotníci, jsou zjevy elektrické něčím nepochopitelným

a hádankou; předpokládati éther jest prý věcí velmi odvážnou, že jest věcí pouhé spekulace (domyslu), že musí býti úkolem vědy, buď opět odstraniti éther nebo učiniti jej přístupným lučbě. Lučbě jest přístupno, co dá se nějak uzavřítí do zkoumavek, osamotiti, uzavřítí do nádob, vařiti . . . éther však i nejhustšími tělesy proniká jako voda sítí rybářskou! — Odborníkům v elektřině a magnetismu naproti tomu právě zjevy magnetismu a elektřiny jsou nejjednoduššími zjevy, jakéž vůbec jsou známy. Nám mnohé zjevy fyzikální zdají se známy, poněvadž je často vidíme, zobecněly, zevšedněly, a přece neznáme jejich podstaty na př. podstaty setrvačnosti: proč těleso větší hmoty ač stejného krychlového obsahu, v plovoucí tekutině zbaveno tíže vztlakem, s místa nedá se pohnouti touž silou, jako těleso mající méně hmoty, těleso lehčí. Nevíme v čem záleží tíže. Divili bychom se velice, kdyby kámen vržený vzhůru nepadl dolů.

O jsoucnosti duše vede se pořád ještě spor a Descartesovi zkoumajícímu nic tak jistým se neobjevilo, jako že má duši; mohl pochybovati i o tom, má-li skutečně tělo, ale nemohl již pochybovati o tom, že jest bytostí myslící, třebaš bez těla. A byl tento velikán v mathematice zvlášť a ve fysice zajisté znamenitý myslitel. — Kdybychom chtěli zkoumati o tom, co jistě víme, tož bychom našli, že jest toho málo, nad pomyslení málo, a zdaž by nebylo nám doznati s moudrým Sokratem: vím, že nic nevím. — Říci: není, o čemž nemohu se přesvědčiti hmotnými smysly, jest nelogické — nechtíti souditi ze zjevů o příčině, třebaš by nedala se zachytiti tělesnými smysly, znamená vzdáti se rozumu, přestati býti člověkem, jakožto bytostí myslící. — Toť by bylo hřešiti proti Duchu svatému.

Oersted (Der Geist in der Natur) praví: co však jest příčinou, že dají se najíti stejné nebo podobné příčiny v bytí a v myšlení, v duchu a v přírodě a že se spojují v poznání? Oboje má vyšší společnou příčinu, prarozum, jež jest zároveň prasilou, jedním slovem jest Bůh. — Všude a všude zjevy fysické jsou pouze východištěm, rozum jde za ně a dobadává se příčin, dochází k hypothesám, domněnkám a od těchto k příčinám, k zákonům, bez nichž zjevy zůstaly by nevysvětleny, a tak by i spořádaný svět, kosmos, nedal se pochopiti bez bytosti všemohoucí, rozumem vše obsahující, velemoudré . . . jako tvůrce, a myšlení, rozumování nedalo se pochopiti, kdyby člověk všecken nebyl ničím než pouhým strojem hmotným. Na patřičném místě logik a psycholog k tomu poukáže. Tomu nasvědčuje zdravý rozum, jestliže jen poněkud se rozmyslíme; důmyslní mužové tak soudí, jakž vidno z jejich výpovědí, jež uvéstí jsem si dovolil jak zde tak i na jiných místech, zvlášť ve zmínce o přírodních vědách. Autority takové jsou nám oporou, žák bývá přesvědčen pevněji, když slyší výpovědi mužů tak slavných.

Mysleme si, že by professor neplnil toho úkolu, že by byl přivržencem materialismu, a byl v odporu s katechetou; jaká úloha obtížná pak nastane professoru náboženství. Aby řekl: nesmysl něco jiného, než čemu učí on, nepostačí: musí čelit pádnými důvody proti takovému fysikovi, přírodopisci, logikovi, psychologovi. Aby to mohl, musí býti s věcí obeznámen, sice jinak nepořídí nic.

Mysleme si, že výchova jest zařízena tak, že všechny předměty střední školy k tomu směřují, že mají zpřímá nebo nepřímá směr ku zdroji vší pravdy, krásy a všeho dobra, že i učitelé těch předmětů jsou toho smýšlení, a vědomi jsouce zodpovědnosti svého povolání konají svědomitě své povinnosti, mohlo by pak se státi, že tolik nadaných mladíků ztrácí se pro

společnost lidskou, že tonouce v rozkoších a požitcích tělesných nedocházejí cíle a jsou pak duševními mrzáky, nezřídka i tělesnými. „Kopati neumím, žebrati se stydím, co učiním?“ jest mnohému pak tázati se — a chopí se potom čeho toho. Pro společnost lidskou sotva jest co horšího než pokažený student. Odtud rekrutují se podvratné živly ve společnosti lidské, nespokojenci, šířitelé jedovaté četby, lidé, kteří nemají přesvědčení žádného a píší pro toho, kdo lépe platí. Vždyť takovým jest dovoleno všecko.

Žactvo středních škol jest dorostem kněžstva, učitelstva, úřednictva, lékařů atd., vůbec lidí, na něž se hledí, jimiž pak lid se sprayuje. Zajisté každý cítí, jak důležitou jest výchova na středních školách. Úkol její není vyplněn tím, že poskytuje žactvu potřebných vědomostí theoretických, nýbrž že dbáti jest co nejvíce ušlechtnění mysli, že škola má i vychovávat. Ani nechci, aby snad výchova byla na újmu vědomostí; čím důkladnější vědění, tím snazší výchova, vždyť vědomosti mají při výchově napomáhati; čím důkladnější vědění, tím hlubší kořeny bude míti šlechetná povaha. Jest pravdivé přísloví, že hloupost a pýcha na jednom stromě rostou. Kde by všichni učitelé a všechny předměty nebyly provanuty duchem jednotným a nesměřovaly k témuž vyššímu cíli, tam bude všechno hlucho a němo, pouhým strojem bezduchým, tam výchova by neprospívala.

Žactvo na střední školy přichází ze škol obecných. Již zde by měla vládnouti shoda a jednomyslnost všech učitelů, zvláště katechety a učitelů, aby co staví jeden, nebořil druhý. Jest to přesmutná kapitola — bohužel — ta shoda kněze s učitelem, a odsuzují každého, ať kněze ať učitele, kdo jest vinen, kde není shody k výchově nevyhnutelně potřebné. — Však to není mojí úlohou, ten úkol má referent výmluvnější. Mistr náš dává nám výstrahu: nepohoršujte maličkých . . .

Professoři vycházejí z universit, z vysokého učení. O tom jestli university vysílají učitele takové, kteří nejen mají žádané množství vědomostí, nýbrž dovedou i v duchu mravně náboženském vychovávat, nechci mluvit, žádoucno jest, aby takoví professoři vycházeli z universit na střední školy, kteří dovedou i vychovávat na základě mravně-náboženském. Budou-li pak na stolcích vysokého učení nevěrci, a budou-li nevěru vštěpovati i svým posluchačům, pak ovšem nebudou i professoři takových škol s to, aby mládež vychovávali v duchu mravně-náboženském, a nezbylo by než žádati, aby universita podávala záruky, že z ní vyjdou professoři, kteří dostojí úloze i ve výchově, a to mravně-náboženské. Žák má viděti na svých učitelích dobrý příklad, jenž plyne z přesvědčení. Vidí-li na příklad, že professor jde do kostela jen když má dozor, tož si myslí, že jde tam, protože úřední povinnost mu to velí; vidí-li nad to, že professor si nepočíná, jak posvátnost místa toho žádá, tož činí si úsudek o náboženství — a možná, že i sám, nejsa pozorován svými představenými, bude tak se chovati. A jakž bude, jestli by professor, při vyučování nešetřně se měl k náboženství? Jest pak výchova mravně-náboženská možna?

Žák ve škole tráví několik hodin, ostatní čas jest v rodině, ve společnosti lidí nebo knih. Neviděl-li by ani v rodině ani ve společnosti dobrých příkladů, ba sváděn by byl příklady zlými, jakým bude, kdyby ani ve škole dobrými příklady nebyl vychováván a v dobrém utvrzován?

Nechci, aby mi nebylo rozuměno. Mluvím-li o výchově mravně-náboženské a ukazuji-li k tomu, že všechny předměty mohou napomáhati k takové výchově tož nemíním, aby snad slovo Bůh, náboženství často bylo jmenováno, aby professor snad se zrakoma k nebi obrácenýma vy-

učoval na př. vědám přírodním; postačí, když na vhodném místě kratičkou poznámkou, třeba slovem stránky náboženské se dotkne; když na př. poukázav k zákonitosti, kráse, účelnosti přidá: dílo takové samo o sobě povstati nemohlo. To svrchovaně postačí, i když professor jména Bůh ani nevysloví. Žák vycítí zvláště z povahy a z jednání učitelova, jak smýšlí a co upřímně myslí. Vyučování názorné nese nejlepší ovoce. I v té příčině Mistr náš byl vzorem: zajisté nikdo jiný nedovedl pojmy abstraktní prostému rozumu pochopitelnými učinit tak, jak On když užíval podobenství a čemu učil, sám i konal. Ve výchově sebekrásnější učení neponese ovoce, nebudou-li žáci na svých učitelích viděti dobrých příkladů; těch učitel není schopen, nemá-li pevného přesvědčení.

Střední školy, zvláště pro národ náš — mají důležitost prevelkou, v nich vychovává se intelligence národa, od níž závisí i jeho osud. V národě malém aby každý intelligent byl i šlechetnou povahou; cizina stýká se hlavně s intelligencí, a dle ní posuzuje národ. Ve známost u cizích národů národ náš přichází intelligenty, ať umělci, ať učenci, ať průmyslníky, inženýry . . . I povahu národa posuzují dle povah takových lidí. Úcty a vážnosti dobývá si národ u svých sousedův tím, co cenného a platného byl vykonal; to uznání pak jest štítem národa, jak sláva starého Řecka Řekům novověkým dopomohla ke svobodě; národové cizí ujali se Řeků: nebude-li mít národ český mužů osvícených a šlechetných, mužů práce zvláště na poli vědění a umění, neobstojí; mužové takoví musí býti vychováni, kteří i tehdy pracují, když z práce jim samým nekyne zisk, ale prospívá celku.

Planá slova, hesla sebe zvučnější, marná chvála a chlouba, snižování jiných, plané vlastenčení nám nepomůže: kdo tak činí, ten „vynáší jen koše plev na trh, vítr času odvěje ho i jeho naděje.“ Palacký odsuzuje plané vlastenčení a napomíná, abychom vzdělávali sebe a jiné. Erazim Vocel v Labyrintu slávy varuje národ, aby neposlouchal rady zloducha Duchamora, jenž slibuje mu slávu a štěstí, přikloní-li se materialismu, zavrhně-li víru a národnost, a dovozuje, že národ povznést se může toliko skutečnou prací zvláště na poli osvěty. U národa našeho však ještě to padá na váhu, že šlechty, jež k němu se hlásí a snahy jeho podporuje, málo má; velkostatek, velký průmysl, velké kapitály jsou namnoze v rukou cizích — a tak národ odkázán jest pouze na svou práci hmotnou, na svou intelligenci a její práci na poli osvěty, již pouze v cizině může se dobýti uznání. Mládež špatně vychovaná toho schopna není; výchova dobrá pak není bez náboženství, myslím totiž, bez proniknutí věrou v Boha jakožto bytost svrchovanou s těmi vlastnostmi, jak náboženství naše nás učí. Takovými byli mužové, kteří umožnili vzkříšení národa našeho, v jejich spisech, ať prosou psaných, ať v básních, mysl taková se odráží, v nich byl zdravý duch.

Přivedeme-li si na paměť, co rozumíme sedmi dary Ducha svatého, co vše obsaženo jest v krátkých slovech: dar moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, pobožnosti, bázně Boží, vidíme, že jest úkol škol odchovávatí ušlechtilé povahy a obohacovatí je ušlechtilými vědomostmi jen tehdy vyplněn, jestli školy jsou tím, čím arcivychovatel J. A. Komenský, jehož obrazy zdobíme si školy, je mítí chtěl — a tím končím:

„Školy buďtež chrámem pobožnosti a Ducha svatého.“
To jest: školy ať odchovávají lidi moudré, rozumné, lidi, kteří vědí v pravý čas dáti dobrou radu, lidi pevného charakteru, lidi, kteří skutečně něco umějí, lidi zbožné a bojící se Boha — tedy lidi vzdělané dle rozumu i dle citu, lidi celé.

Správa školy.

Pokračování.

II. Úřední jednání s místní školní radou.

Do vnitřních záležitostí školských v nejednom ohledu zasahuje místní školní rada, kteráž nemalý má vliv na rozvoj školy. Zemský zákon moravský ze dne 12. ledna 1870 ustanovuje v § 9, povinnosti a práva místní školní rady takto:

Místní radě školní jest dbáti toho, aby zachovávány byly zákony školní, jakož i nařízení vyšších úřadů školních, pak aby přiměřeně dle nich zařízeno bylo školství v jejím obvodu školním.

Zvláště jí přísluší:

1. spravovati místní fond školní, je-li tu jaký, jakož i jmění fundací školních, není-li v té příčině listem nadačním něco jiného ustanoveno, nebo nechce-li obec fond ten raději sama spravovati;

2. dohlížeti k budově, pozemkům a náradí školnímu a vésti o tom potřebný inventář;

3. rozhodovati ve příčině osvobození od školného;

4. zaopatřovati chudým dítkám školním knihy školní a ostatní prostředky podporovací, pečovati, aby zjednáno a v dobrém stavu udržováno bylo školní náradí, potřebné prostředky učebné a ostatní potřeby vyučovací;

5. sestavovati roční předběžné rozpočty pro potřeby dotační a jiné potřeby školní, pokud k tomu zvláštní orgány ustanoveny nejsou; předložit je zastupitelstvu obecnímu a z peněz obdržených účty skládati;

6. schovávatí cenné papíry škole náležející, listiny, fase a podobné spisy;

7. sestavovati roční popis školy, všemožným způsobem pečovati o to, aby žáci pilně do školy chodili, a pro zanedbání podávati okresní radě školní návrhy pokut, po případě vykonávati moc trestní, byla-li okresní radou školní na ni přenesena;

8. ustanovovati čas učebný, hledíc k předepsanému počtu hodin;

9. bdíti nad tím, aby se vyučovalo jak předepsáno;

10. dohlížeti na kázeň ve školách jakož i na chování se mládeže mimo školů;

11. učitele v úřadování jejich podporovati jak možno nejvíce;

12. podávati zprávy a dobrozdání zastupitelstvu obecnímu i představeným, úřadům, kterým školní rada místní oprávněna jest každého času také návrhy činiti;

13. navštěvovati školy, by jich stav na vědomost vzala. Totéž právo má každý jednotlivý člen místní rady školní, ale potřebná snad opatření naříditi nepřislouží jednotlivému členu, nýbrž jenom celému sboru.

Tim je zároveň určeno úřední jednání správy školy s místní školní radou. Na počátku školního roku ihned po vykonaném zápisu předloží se výkaz žáků školou povinných, kteří do školy se nepřihlásili dle vzoru a) b). Rovněž po zápisu oznámí se místní školní radě, třída-li přeplněna, připsím c).

Dále žádá o potřeby, učebnice, oděv a pomůcky pro chudé žáky, každý měsíc na 1. předloží výkaz o nedbalé návštěvě školy, udává školou

povinné děti v obci se zdržující, ale do školy nechodící, předkládá školní zprávy s doporučením o žácích, kteří žádají o sprostění školní návštěvy aneb o propuštění ze školy, žádá o potvrzení výkazů, poukázání paušálů různých, schválení prázdného dne, přeložení vyučování, zasílá návrh rozpočtu školního, podává návrhy na vyloučení ze školy, zadání spustlíků do polepšovny, oznamuje opravy, žádá o úhradu nákladu na žákovskou, učitelskou knihovnu, navrhuje pomůcky a jiná činí podání písemná dle následujících příkladů nejčastěji se vyskytujících.

(Starší způsob.)

a)

Č. 15.

Slavné místní školní radě v N . . .

předkládá v účtě podepsaná správa školy výkaz dítek školou povinných, kteří dosud do školy nebyli ohlášení.

Správa chlapecké školy v N . . . dne 18. září 1901.

Pečeť

N. N., správce školy.

b)

Č. . .

VÝKAZ DÍTEK,

které jsou školou povinny ale do školy nebyly přihlášeny.

Čís. běžné	Jméno dítky	Den a rok narození	Jméno a stav otce	Číslo
1	Butora Václav	21. 2. 1897	Butora Matěj, tesař	9
2	Kudělásek Arnošt	13. 4. 1897	Kudělásek Vít, sluha	139
3	Lepka Josef	23. 6. 1897	Lepková Anna, svob.	23
4	Skotnica Rudolf	2. 7. 1897	Skotnica Jan, dělník	7

Správa obecné školy v N . . . dne 17. září 1903.

pečeť

N. N., správce školy.

Starý způsob.

c)

Č. 5.

Slavná místní školní rado!

Ve smyslu dotazů ze dne 1. září 1904 č. 286 oznamuje v účtě podepsaná správa školy, že do II. třídy chlapecké školy opět zapsáni 94 žáci, tudíž uvedená třída již třetí rok je přeplněna, jak dokazuje přiložený výkaz žáků, přes to, že při roztrídování žáků bylo dbáno, aby počet žáků II. tř. byl všemožně snížen. Z té příčiny žádá podepsaná správa školy o zřízení pobočky při II. třídě.

Správa školy obecné v N . . . dne 16. září 1904.

pečeť

N. N., správce školy.

Č. . .

V K . . . , 2. března 1903.

Místní školní radě v K . . .

Podepsaná správa školy oznamuje, že se v obci nalézají školou povinní kravaři a jiní služebníci, kteří dosud nebyli do školy přihlášení a školu nenavštěvují.

Račiž slavná místní školní rado zakročít u představenstva obce, aby obvyklým v obci způsobem upozornilo hospodáře, že služebníky školou povinné mají ihned ohlásiti a je řádně do školy posílati, anof jinak by trestáni byli.

Správa obecné školy :

pečeť

N. N., správce školy.

Č. . .

V N . . . , dne 2. února 1904.

Místní školní radě v N . . .

V příloze předkládá podepsaná správa školy výkaz nedbalé návštěvy školní za měsíc leden k dalšímu úřednímu řízení a žádá, aby proti nedbalým rodičům bylo přísně zakročeno, anaf pokleslá a nad míru nedbalá návštěva školy se jinak nezlepší.

Správa chlapecké školy :

pečeť

N. N., správce školy.

Starý způsob.

Č. . .

Slavná místní školní rado !

V účtě podepsaná správa školy oznamuje, že je ve škole značný počet úplně chudobných dětí, kteří ani učebných knih ani školních potřeb nemají a proto v učení náležitě neprospívají.

Aby se zlo nepopíratelné odstranilo žádá v účtě podepsaná správa školy o poukázání přiměřeného obnosu z důchodů obecních, aby se chudým dětem potřeby školní a knihy opatřiti mohly.

Správa školy v N . . . , dne 12. března 1901.

pečeť

N. N., správce školy.

Starý způsob.

Č. 120.

Slavná místní školní rado !

V příloze předkládá v účtě podepsaná správa školy školní zprávy žáků Leopolda Pešata, Františka Nováka a Karla Pituchy, kteří žádají o propuštění ze školy.

Správa školy doporučuje žádost jejich k příznivému vyřízení, anif vyhověli úplně předpisům § 21. zákona ze dne 14. května 1869 a po celou dobu školu velmi pilně navštěvovali.

Správa obecné školy ve Frýdlantě, dne 6. června 1904.

pečeť

N. N., správce školy.

Nový způsob.

Správa chlapecké školy obecné v N

Č. . . . V N, 6. října 1904.

Místní školní radě v N

V příloze předkládá podepsaná správa školy soupis všech žáků ve školním roce 1903—1904 zdejší obecnou školu navštěvujících, kteří povinni jsou platit školné ve zdejší školní obci.

Správa chlapecké školy :

pečeť N. N., správce školy.

Nový způsob.

Správa obecné školy v N

Č. . . . V N, dne 8. prosince 1903.

Místní školní radě v N

Ve smyslu nařízení c. k. okresní školní rady ze dne 4. prosince 1903 č. 1978/šk. žádá podepsaná správa školy o potvrzení přiložených výkazů.

Správa obecné školy :

pečeť N. N., správce školy.

Starý způsob.

Č. . . .

Slavná místní školní rado!

V účtě podepsaná správa školy má c. k. okresní školní radě zaslati výkaz žáků za školní roky 1894—95, 1895—96 a 1896—97. Za tím účelem žádá v účtě podepsaná správa školy sumární výkaz žáků osvobozených od školního platu v udaných letech. Výkaz má býti do 15. t. m. c. k. okr. školní radě zaslán.

Správa školy v N . . ., dne 12. března 1901.

pečeť N. N., správce školy.

Slavná místní školní rado!

Č. 120.

V poradě učitelského sboru dne 1. listopadu t. r. konané usneseno jednomyslně, aby žák N. N., syn domkaře N. N., č. . . z N. byl ze školy vyloučen.

N. N. byl několikrát pro krádež trestán a pro zpustlost kárán bez účinku. Posledně byl pro surové týrání spolužáka pokutován. Měl zůstat po škole, ale násilím se ze školy vydral a utekl. Zákonem dovolené prostředky trestní u tohoto zpustlého žáka nemají pražádného účinku, a poněvadž je odůvodněná obava, že zlý příklad na ostatní žáky nezůstal by bez následků povážlivých, je návrh učitelského sboru odůvodněn.

Vyřizujíc usnesení učitelského sboru, žádá v účtě podepsaná správa školy o další řízení úřední.

Správa školy obecné v N . . . dne 16. dubna 1904.

pečeť N. N., správce školy.

Slavná místní školní rada!

Č. . .

V úctě podepsaná správa školy oznamuje, že na žádost sboru učitel-
ského překládá se vyučování — slavná místní školní rada-li nečiní námitek
— ze středy dne 28. prosince na čtvrtek po Novém roce dne 5. ledna.

Správa obecné školy v N . . . dne 23. prosince 1890.

pečeť

N. N., správce školy.

(Starší způsob.)

Č. 15.

Slavné místní školní radě v N . . .

Předkládajíc v příloze seznam spisů, jež sbor učitelský dle usnesení
konference ze dne 2. června 1903 k zakoupení doporučuje, žádá v úctě
podepsaná správa školy, aby z obnosu na žákovskou knihovnu povoleného
spisy uvedené byly opatřeny.

Správa obecné školy v N . . . , dne 6. června 1904.

pečeť

N. N., správce školy.

Slavná místní školní rada!

Č. . .

V úctě podepsaný oznamuje, že v kuchyni úředního bytu krb je
zcela sešlý, železné desky popraskané, trouba propálená a kachle popukané.
Z té příčiny žádá, aby v nastávajících prázdninách krb se přiměřeně
opravil a díly zcela zničené novými nahrazeny byly.

V N . . . , dne 22. června 1896.

pečeť.

N. N., správce školy.

Slavná místní školní rada!

Č. . .

V úctě podepsaná správa školy oznamuje, že v nastávajících prázdni-
nách nutny jsou následující opravy :

1. Vybílení chodeb a schodiště.
2. Vybílení všech učíren.
3. Nový nátěr tabulí v 3. a 4. třídě.
4. Nový nátěr lavic v 2. třídě.
5. Oprava zásuvek ve všech třídách.
6. Zasklení rozbitých oken v 1. a 3. třídě, celkem 6 tabulí.
7. Oprava tělocvičného nářadí.

Správa chlapecké školy v N . . . dne 18. června 1901.

Pečeť

N. N., správce školy.

ROZPOČET

Č. . .

nákladu čtyřtřídní chlapecké školy obecní v N
na školní rok 1904—1905.

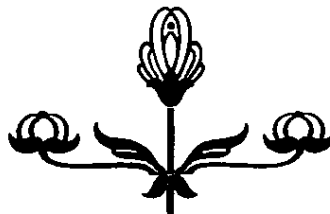
Číslo položky	J m é n o	K	h	Poznámka
1	Paušál roční za otop a čištění celoročně	400	—	
2	Tiskopisy	24	—	
3	Potřeby školní (inkoust atd.)	40	—	
4	Pro knihovnu žákovskou	40	—	
5	" " učitelskou	30	—	
6	Knihy a potřeby pro chudé žáky	30	—	
7	Učebné pomůcky	20	—	
8	Opravy na budově a školní zahradě	150	—	
9	Mimořádné výlohy	50	—	
	Úhrnem	784	—	

Správa obecné školy v N . . . dne 15. září 1903.

pečeť

N. N., předseda.

Příště dále.

Jest otázka rodiště J. A. Komenského definitivně rozluštěna?

Napsal dr. Josef Kachník.

Pokračování.

Jest otázka: Mohl se Komenský v Nivnici naroditi?

Pisatel zaznamenal v „Časop. muz. olom.“ r. 1855, str. 70., písemne svědectví 77letého starce, bývalého starosty uh.-brodského Ant. Schönweitze. jenž počátkem r. 1830 lékařsky ošetřoval v „horním mlýně“ v Nivnici starou ženu, která mu v mlýně tom ukazovala místo, kdež se Jan Amos Komenský narodil, což od svých rodičů, od svého stařečka a stařenky slychala, kteří to opět od svých rodičů slyšeli. Lidé prý jeho otci — mlynáři — říkali Komenský, že se z Komné přistěhoval, jméno však prý jeho pravé bylo jiné, které nevěděla.

Všichni starší spisovatelé i zahraniční, udávají, že otec Komenského byl zámožným mlynářem. Že nebyl chudým synkem selským, dokazuje

průběh jeho studií, jež peněz vyžadovaly, jakož i jeho styk úzký s panem Janem z Kunovic, synem pana Arkleba z Kunovic na Uh. Brodě, s nímž se odebral na universitu do Herbornu, což by se za tehdejších feudálních poměrů těžko vysvětliti dalo, kdyby již dříve Komenský s mladým dědicem panství uh.-brodského nebyl užší styky navázal. Jak se to stalo? Pokusíme se to nepřímou dle listin archivních vysvětliti.

Zmíněná již „Registra správní panství ostrovského z r. 1592“ uvádějí 169 „usedlých“ v Nivnici, kteří odváděli panství určité poplatky. Mezi nimi jsou tři mlynáři, jichž mlýny posud existují. První z nich: Pavel Orzlou ze mlejna a půllánu rolí o sv. Jiří 1 rýnský 2 gr., o sv. Václavě 1 rýnský 2 groše, slepice 2, vajec 12.

Druhý: Mikuláš Zmyja ze mlýna a z půllánu rolí o sv. Jiří 1 rýnský, 18 grošů, slepice 2, vajec 12.

Třetí: Pana Mejnhartha mlýn a $\frac{1}{2}$ l. rolí, o sv. Jiří 24 grošů, o sv. Václavě 24 grošů, slepice 2, vajec 12.

Mezi všemi 169 uvedenými „usedlými“ jméno Komenského se nevyskytuje. Jest tedy jisto, že otec J. A. Komenského roku 1592 v Nivnici usedlým nebyl. Ale nápadno jest, že se u všech usedlostí uvádí majitel jako poplatník a jen dvě reality, na nichž poplatek lpěl, a to „Ze zboru (bratrského) o sv. Jiří 9 grošů, o sv. Václavě 9 grošů“, a pak „mlýn pana Mejnhartha“. Kdo byl tento pan Mejnhart? Byl to panský úředník urozený pan Menhart Eckdorf z Eckdorfu, majitel domu nyní č. 40 v Uh. Brodě, jenž za náboženské svobody na panství uher.-brodském za Jetřicha z Kunovic (1543—1582) z Němec se přistěhoval a v Uher. Brodě sídlil (J. Kučera: Paměti král. města Uh. Brodu, str. 229). Byl tedy mlýn jeho v Nivnici pronajat. Tak se vysvětluje, že kdežto v úředním záznamu poplatek všude i při rodinách šlechtických, jako: „pan Jiřík z Zástřizl“, „paní Anna Bergerka“ vtělen jen na osoby, poněvadž v Nivnici byly „usedlé“, pouze u pana Mejnhartha vtělen byl na jeho mlýn, poněvadž v Nivnici nesídlil. Komu asi pronajal p. Menhart svůj mlýn?

Menhart Eckdorf z Eckdorfu těšil se z rebelie protestantských stavů na uhersko-brodsku a napomáhal jí, proto potrestán po bitvě na Bílé Hoře r. 1622 ztrátou domu svého v Uh. Brodě (J. Kučera, Paměti str. 221). Jsa takového smýšlení podporoval jistě hnutí českobratrské v Uh. Brodě a v Nivnici. V Nivnici tehda čeští bratři přes to, že tam pro nedostatek kněžstva nebylo faráře katolického, měli vůči velké převaze katolického obyvatelstva těžké postavení. Ztěží vymohli si r. 1530 od Hynka z Kličivy, že jim povoleno na místě pustém, jež si zakoupili, postaviti modlitebnu. (Volný, Cirk. Top. III., str. 322.)

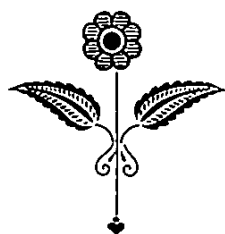
V roce 1592, jak z register vidno, měli sice svůj sbor a snad i staršího, neboť uvádí se po „usedlých“, tedy jako „neusedlý“ Bratr Adam, jenž platil z „hůrky“ a z „loučky“ 1 groš 3 denáry, o sv. Jiří, 1 gr. 3 den. o sv. Václavu. Kdo byl tento bratr Adam? Nebyl to nájemník mlýnu pana Mejnhartha? Nebyl to otec J. A. Komenského, Martin? Nebožtík Zoubek stále hledal v Nivnici „loučku“ Jana Amosa Komenského, o niž se kdesi dočetl a horlivě v té věci do Nivnice dopisoval. Nebylo to dědictví po otci, bratru Adamovi? Nesouvisí i prorocké jméno Amos, jež si Komenský přikládal, s podobným starozákonním jménem jeho otce? Dalo by se také očekávati, že by byl Menhart Eckdorf z Eckdorfu mlýn svůj za náboženských poměrů v Nivnici katolíku pronajal?

Otec Komenského Martin, matka Anna a dvě sestry Ludmila a Zuzana, jichž Komenský vzpomíná, odpočívají na bratrském hřbitově v Uh. Brodě (Časopis muz. čes. 1860, str. 511). To nikterak neodporuje Nivnici, jakožto rodišti J. A. Komenského, neboť jest jisto, že bratří v Nivnici hřbitovu neměli, nýbrž že byli pochováváni v Uher. Brodě, jenž jen něco přes půl hodiny vzdálen jest. V Komně měli bratří hřbitov vlastní a jest Komná na 4 hodiny od Uherského Brodu vzdálena. Jak ostatně dle listin p. učitel J. Kučera dokázal, byl Martin Komenský majetníkem právovarečného domu č. 201 na Dolním náměstí v Uh. Brodě, dále několika pozemkův a hospodářského dvoru v Neradicích.

Na domě bydlila některá ze sester buď Ludmila neb Zuzana; u ní bydlil Amos, když bratrskou školu v Uh. Brodě navštěvoval. Zde navázal skrze pana Menharta, úředníka panského, styky s Janem z Kunovic, synem pana Arkleba z Kunovic, J. M. císaře římského a uherského a českého krále rady, jenž od r. 1582—1609 panství uhersko-brodské držel. Zde přiučil se počátkům jazyka mateřského, pak německého a snad i latinského, kdežto mu otec jakožto starší bratrské obce nivnické chuť ku kněžství bratrskému vštěpoval. Snad vysvětluje se poslední okolností i odpor, jaký Komenský vždy ku náboženství katolickému choval.

Když r. 1604 Komenskému otec, matka a sestry v Uher. Brodě pochované, morem zemřeli, odebral se dle vlastního svědectví (Revelationes Nicolao Drabicio Moravo factae, díl 3., str. 3.) na vyšší studia ku své tetě do Strážnice, kdež půl druhu roku 1604 a 1605 prodlel. Kam se po té uchýlil, jest neznámo. Snad studoval dále někde v Čechách, neboť měl k tomu dostatečných prostředků z dědictví po otci. Praví o Komenském Balbín „Moravus natione fuit, sed apud nos in Bohemia educatus“ (Moravanem byl dle národnosti, ale u nás v Čechách vychován“, Dr. Dvorský, Časopis muz. olom. 1889, str. 139). Při tom asi stálé styky udržoval s panem Menhartem a s panem Janem z Kunovic; když pak zadlužené panství uhersko-brodské kupem na Oldřicha z Kaunic přešlo roku 1611, odebrali se oba mladíci na radu asi Němce pana Menharta, horlivého protestanta, poměrů v Německu dobře znalého, na universitu Herborskou.

Snad podaří se časem v archivech vypátrati pravé jméno uvedeného při Nivnici v registrech ostrovských bratra Adama, jakož i jméno nájemníka nivnického mlýnu pana Mejnharta z roku 1592. Pak teprve by byla otázka rodiště J. A. Komenského definitivně rozluštěna.

Kreslířská výstava a mezinárodní sjezd v Bernu.

Mnoho se všude mluví o nových směrech v učbě vůbec a v kreslení zvláště. Hledají a určují se netoliko nové metody, nýbrž mění se základy, na nichž ve školách v dobách příštích se pracovati má, a uplatňují se nové zásady, zavádějí se nové předměty, na nichž třiben býti má krasocit

jež by jeho slovo druhým, zvláště dítkám zvěstovaly. Aby osoby ty připravil na vznešené povolání ono, osvitil srdce jejich, by dovedly zase navzájem osvěcovati své žáky. Ježto pak Bůh u svém milosrdenství i vám takovýto úřad svěřil, nebudtež na hanbu slovu jeho, nýbrž přičiňte se, byste před tváří Boží měli chválu, že pravdu zvěstujete všem, kdož vám jsou svěřeni. Toť budiž vaše hlavní snaha při vyučování, snaha provanutá pevným přesvědčením, že jste služebníci Kristovi a rozdávači tajemství Božích“ I. Kor. 4, 1.

2. Hlavní povinností rodičů jest křesťansko-náboženský výchov dítek; avšak bohužel přemnoho rodičů není s to, by povinnosti této vyhověli; jedni nejsou schopni, druzí časnými obchody a starostmi příliš zabráni; i nemohou v příčině křesťanských povinností svým dítkám poskytnouti potřebného vyučování. Postarala se tudíž Boží prozřetelnost, by takovíto rodiče byli nahrazeni osobami, kteréž mají jak s dostatek vědomostí, tak i potřebnou horlivost, by posloužily dítkám božskými pravdami, kladli základ náboženství a zbožnosti do srdcí jejich podle slov sv. Pavla: „Já podle milosti Boží, kteráž mi dána jest, jako moudrý stavitel položil jsem základ.“ I. Kor., 3, 10. Ó vy všichni, kdož od Boha k úřadu tak svatému povolání jste, uživejte hřivny svěřené, uživejte daru jiné vyučovati, veďte své žáky pozorně a opatrně, zastávejte svědomitě rodiče v nejpřednější povinnosti jejich; buďte věrni ve svém povolání, byste přispěli k spáse duší svěřených, jak Bůh na vás žádá!

3. Bůh chce, by všichni lidé nejenom přišli k poznání pravdy, nýbrž a by i spaseeni byli; nemohl by však toho chtíti, kdyby neposkytl potřebných k tomu prostředků; proto vzbudil vychovatele, aby s ním spolupůsobili. Duše dítek svěřených nazývá sv. Pavel „Boží rolí, Božím stavením“ (I. Kor., 3, 4) a vás si zvolil Bůh, byste mu na roli té, na stavení onom pomáhali, zvěstující dítkám evandélium Syna jeho jednorozeného.

I máte si úřadu svého na výsost vážiti, máte ze všech sil o spáse dítek pracovati . . . Duše každého našeho žáka jest Bohu neskonale draha; ztracena-li bude která vaší vinou, požádá Bůh duši za duši.

II.

Jakých prostředku užiti, abychom s Kristem o spáse dítek pracovali.

„Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků, v učení, v celosti (zachovalosti a neuhonnosti), ve vážnosti!“ Tit., 2, 7.

1. Buďte přesvědčeni, že svatou proslovil pravdu sv. Pavel, řka, že člověk jenom sází, zalévá, v z r ů s t však že dává B ů h ; buďte přesvědčeni, že jenom Bůh může pravé požehnání dáti vašemu dílu a k dobrému dovésti je cíli. Střetnete-li se tudíž při výchově mládeže s těžkostmi, nebudou-li někteří chovanci z vašeho vyučování míti žádoucího užitku, narazíte-li při svém díle na ducha nevázanosti a neučlivosti, shledáte-li u kterého velikou náklonnost k zlému, poznáte věru, jak vám potřebí utéci se k modlitbě, jak potřebí božského Spasitele prositi, by vás nadchnul svým duchem, ježto vás vyvolil za spolupracovníky o spáse dítek. Všimněte si také Spasitele jakožto dobrého pastýře, jenž hledá ovce ztracené, a naleznuv ji, nikterak jí nebije, nýbrž klade si ji na ramena a nese domů. Jste jeho zástupci, podobejte se mu! Vědouce, že vaše síla nestačí na dílo tak vznešené, ustavičnou

modlitbou k Pánu se utíkejte. Předkládejte mu denně potřeby svých žáků, obtíže i svou nedostatečnost; a Pán vida, že sebe pokládáte jen za mdlé nástroje v rukách jeho, dá zajisté vám, zač ho prosíte.

2. Ježíš Kristus pravil apoštolům: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jakož jsem já činil vám, tak i vy činili.“ Jan, 13, 15. Chtěl, aby ho učeníci provázeli a od něho se učili, jak duše získávati; to platí i vám. Víte, kterak apoštolům předkládal nejvznešenější zásady dokonalosti a je poučoval, by za štěstí pokládali, čím svět pohrdá, chudobu totiž, potupu a pronásledování pro spravedlnost; ba žádal, by se proto pro všechno i radovali. Vštěpoval jim velikou ošklivost proti všemu zlu, jež člověk páchatí si navyká, ba i proti takovým hříchům, jež jediné Bohu jsou známy, totiž proti zlým myšlenkám a žádostem. Také jim doporučel jisté ctnosti, zvláště mírnost, pokoru a trpělivost. Nabádal je, by se nespokojovali po způsobě zákonníkův a fariseů jen s jakousi zevnější ctností, se ctností zdánlivou; varoval je řka: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše, nežli zákonníkův a fariseů, nevejdete do království nebeského.“ Mat. 5, 20. — Takovými zásadami pochodicími z úst věčné Pravdy jest vám vychovávatí svěřenou křesťanskou mládež.

3. Nestačí však, dětem nauku Páně jenom předkládati, nýbrž dlužno je k životu dle nauky té nabádati; řekl Pán: „Jáť jsem přišel, aby život měli, a hojněji měli“ (Jan 10, 10), a na jiném místě: „Slova, kteráž jsem já mluvil vám, duch jsou a život.“ Jan, 6, 64. Budiž tedy po příkladě božského Pána vašim nejpřednějším cílem dopomoci chovancům ku štěstí života v pravdě křesťanského . . . Tu jest se vám sprostiti lidských ohledů, sprostiti se ješitné samolibosti . . . Nezapomínejte na slovo apoštolovo: „Co máš, čeho bys nebyl odjinud vzal? Pakli jsi vzal, proč se chlubiš, jako bys nebyl vzal?“ I. Kor. 4, 7.

III.

Výchova dítek — služba andělská.

„Andělům svým přikázal o tobě,
aby tě ostříhali na všech cestách tvých.“
Ž. 90, 11.

1. U valné většiny dítek rozvíjí se rozum velmi zdlouhavě, zejména u těch, které v rodině bývají zanedbávány. Že u dítek takových tělesnost převládá, dospívá duše jejich jen namáhavě vědomostí nadsmyslných, zvláště pravd křesťanských, jež převyšují lidský rozum. I potřebují dítky takové vyšší měrou než druhé pečlivých a horlivých učitelův.

Boží prozřetelnost, jež laskavě bdí nad spásou všech lidí, dala každému anděla ochráncem, aby nás vedl cestou spásy, aby osvěcoval naši duši, bychom došli poznání pravého dobra. Andělé nemajíce těla a nejsouce tudíž podrobeni panství tělesnosti, kterémuž my lidé nemůžeme ujíti, mají vznešenější osvícení než my a mohou tedy znamenitě nám přispěti, bychom jednali způsobem více nadpřirozeným; že však duše dětská jest ještě příliš k pozemskosti připoutána, potřebuje dítě vůdce, jehož by vidělo, slyšelo; a této potřebě vyhověl dobrotivý Bůh; dopřává dětem vycvičených, obětavých učitelů, viditelných andělů strážných.

2. Nestačí dítkám podávati jenom theoretické pravdy, ielikož víra beze skutků jest jako tělo bez duše, nýbrž dlužno vštěpovati do nich ducha křesťanství, obeznamovati je se zásadami a předpisy křesťanství.

Tehdy zvláště osvědčíte se jim anděly strážnými, porozumějí-li vašim přičiněním zásadám svatého evandělia a budou-li se jimi spravovati. Dosáhnete toho, jestliže svým vyučováním, svým příkladem a milostmi, jež s nebe vyprošujete, ukážete dítkám štěstí, jakémuž se budou těšiti již na tomto světě, zvláště však na onom — jestliže srdce chovanců získáte křesťanským ctnostem a poskytnete-li jim prostředků přiměřených jejich věku a chápavosti, aby navykali všemu, čím by se v dobrém stále utvrzovali.

3. Cesta lidského života jest plna nebezpečností pro spásu duše, takže by jim člověk ani nevyhnul, kdyby byl sám sobě zůstaven. I dal nám dobrotivý Bůh každému anděla strážce a poručil mu, by hájil duše naši, „abychom snad o kámen nohy neurazili“ (Ž. 90, 12), t. j. aby nás nepřemohla příležitost ke hříchu, překážka naší spásy. Poručil též Bůh blaženým těm duchům, by dávající nám svatá vnuknutí a vštěpující dobré žádosti na cesty nebezpečné nás ani nepouštěli.

Dítka jsou toho všeho potřebnější nás dospělých; proto dal Bůh vzniknouti náboženským společnostem, řádům, by se věnovaly křesťanské výchově mládeže; dopřává těmto vychovatelům potřebné bdělosti a horlivosti, by odvrátili od svých svěřenců vše škodné a nebezpečné, by se ďábel ani neodvážil k nim se přiblížiti, kdyžť jsou pod tak mocnou a osvědčenou ochranou . . .

IV.

Vyučovati dítky — úřad nejpotřebnější.

„My pilni budeme modlitby
a posluhování slova.“ Skut. ap. 6, 4.

1. Vyvoliv si Bůh sv. Pavla a uloživ mu zvěstovati evandélium, dopřál tak hluboké známosti tajemství Kristových, že mohl ve všech městech, kde hlásal slovo Boží, „jako moudrý stavitel klásti základy“ (I. Kor., 3, 10), základy budovy víry a náboženství. Týž úřad máte i vy. Hledte tudíž na svůj úřad jako na nejdůležitější a nejpotřebnější v církvi; i vám rozkázáno, byste kladli základy budovy církve, a tož vyučující dítky . . . Jaká to čest! Proste Pána Božia, by vás odůstojnil zastávati úřad ten způsobem jemu milým!

2. Úřad katechetův jest tak důležit, že svatí biskupové prvních dob křesťanských hlavní úlohou a velikou ctí si pokládali katechumeny a mladistvé křesťany ve svatém náboženství vyučovati. Sv. Cyrill, patriarcha jerusalemský, jakož i sv. Augustin, biskup hipponský, zůstavili nám písemné katechese, podle nichž sami vyučovali a jež i svému duchovenstvu půjčovali. Slovný učenec sv. Jeronym dosvědčuje v listě Laetě, že si za větší čest pokládá malé dítě vyučovati sv. náboženství nežli býti učitelem mocného knížete. Gerson, slavný kancléř university pařížské, tak si vážil úřadu katechetského, že se jím obíral ještě v posledních letech života svého.

Důvod, proč si mužové tito vyučování sv. náboženství tak vysoce vážili, jest ten, že to první úřad, jež Ježíš Kristus svým apoštolům svěřil. Vypravuje sv. Lukáš, že sotvaže si je zvolil, už je poslal zvěstovat lidem, že se přiblížilo Království Boží. Totéž jim poručil krátce před svým nanebevstoupením, řka: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. učice je zachovávat všecko, cokoliv jsem přikázal vám; a aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ Mat. 28, 18—20.

Toť také prvně konal sv. Petr po seslání Ducha svatého, a ovocem tohoto prvního vyučování bylo obrácení 3000 osob, jež přijaly víru v Ježíše Krista. Toť také bylo nejpřednějším úřadem sv. Pavla, jak vysvítá z řeči, jež konal v Areopagu, před Felixem, před Festem; Korinťanům sám dosvědčuje, že by mu bylo za těžko k nim přijíti a neprospěti vyučováním. Pomněmež ještě, že Kristus se nespokojil apoštolům svěřiti úřadu katechetského, nýbrž že jej také sám zastával; přednášel pravdy našeho svatého náboženství a řekl výslovně: „I jiným městům musím zvěstovati království Boží; nebo na to jsem poslán.“ Luk. 4, 43.

Považte ta slova a obraťte na sebe!

3. Nedivme se, že apoštolé a biskupové prvních století za takovou čest si pokládali katechumeny a novoobráčence vyučovati sv. náboženství, a že zvláště sv. Pavel se chlubil, „že jest poslán od Krista evandélium kázati“ (I. Kor., 1, 17) — že proniknut vědomím o výtečnosti úřadu toho vyznal: „Mně, nejmenšimu ze všech svatých, dána jest ta milost, abych zvěstoval mezi národy pohanskými to nestihlé bohatství Kristovo“ (Efes., 3, 8) — nedivme se; vždyť účinek učení tohoto sv. apoštola byl tak veliký, že ti, kdož prve než slyšeli kázání jeho, „byli bez Krista, odcizení od obecnství Israele a hosté strany úmluvy, nemající naděje zaslíbení a bez Boha na tomto světě“ (Efes. 2, 12) — ti přijavše po kázání víru a skrze křest Kristem jakožka přioděni „už nebyli hosté a přichozí, ale spoluměšťané svatých a domácí Boží, vzděláni na základ apoštolův a proroků“ (Efes. 2, 19, 20) živým chrámem Božím učiněni.

Pozorně-li patříte na podivuhodné účinky horlivých apoštolův a jejich nástupců, snadno shledáte, jak důležit jest úřad katechetův. Oživujž vás podobná horlivost v úřadě tak důležitém! . . . Děkujte Bohu, že vás odůstojnil mítí účast v úřadě apoštolův a nejznamenitějších pastýřů církve svaté! Dělejte čest svému povolání, osvědčte se důstojnými služebníky Nového Zákona. (Příště dále.)

Vycházka do hamru čili kladivárny.

Popisuje J. M. Kadlčák.

„Slyšeli jste o výrobě litiny čili surového železa z rudy železné a víte, co se ve slévárnách z litiny leje, k čemu litiny upotřebiti lze. Zdali pak i výrobky zámečnické a kovářské hotoví se z litiny?“ — hovor navazují, když ve škole projednáno učivo o železe a objasněna výroba železa ve vysoké peci.

„A odkud si kováři a zámečníci opatří železo kujné“, vyzvídám dále, když hoši správně pověděli, že uvedení řemeslníci pracují z kujného železa. Záci mlčeli.

V tom se mihne ruka ve vzduchu.

„Od Beníršky“ (místní kupec železář), chlubně spustí náš třídní mudrc.

Hlučný smích zahlaholil sborem. Však v tom již ztichl. Přísný pohled a pokyn vážný ztlumil výbuchy dětské.

„Neví nikdo?“ opakují důrazněji.

Vše ztichlo, a rozpačitě, skoro nesměle dvě tři ruce zvedají se zdoluhavě.

„Kde berou řemeslníci potřebné železo kujné — Tomku?“

„Prosím, na hutích“, odpovídá vítězoslavně hoch vševěda.

„A odkud mají železo to na hutích? Nikdo neví?“

„Kujné železo kovali ukují v hamře“ — po chvíli směle do řeči se pustil Židek, když pokynul jsem, aby promluvil.

„Židek uhodl. Kujné železo jednak ve válcovnách z litiny se vyrábí, jednak, a sice nejlepší, pravé kujné železo v kladivárnách, nebo po našem v hamře kováři vykovají z litiny, ze starého železa všelijakého, z různých odpadků železářského průmyslu, zejména z odstřížků zešťových. Viděli jste již takový hamer čili kladivárnu?“

„U nás na Papírni je hamer“, chválí se Nykl.

„Kde ještě?“ vyzvídám dále.

„U Školudku, ale ten stojí“, vypravuje Tobola.

„U pily je také hamer, a v tom se kuje“, sděluje Václavínek.

„Kdo z vás byl již v kladivárně?“ —

Několik ruk zvedá se, ale většina žáků dává na jevo, že v kladivárně nebyli, ač chodí snad okolo některého den ze dne. Máme ve Frýdlantě zeště dvě, jež dosud železářskému záводу dodávají proslavené frýdlantské ráfy, radlice, vozové osy, železo pasové a prutové jakosti výborné, neboť pracují výhradně z hlí dřevěného podle staletých zkušeností.

„Nevšimavost vaše zasluhuje pokárání. Jak by jinde všímali si takových pozoruhodných a prospěšných věcí“, vytkl jsem žákům a oznámil, že odpoledne si vyjdeme do kladivárny, bychom poznali výrobu železa kutého, což způsobilo v třídě nemalý rozruch a náladu veselou.

Byl jasný, slunný den dodzimní, k vycházce velmi příhodný, když pomodlivše se — u nás je vycházka částí řádného vyučování — v pořádku náležitěm zabočili jsme k sedmé kladivárně, odkudž chvílemi ozýval se hluchý třesk a buchot na důkaz, že hamerníci neboli kováři pracují.

(Příště dále.)

Na prahu nového školního roku.

**Z jakých příčin učitel světský i duchovní má pečovati o řádné
vychování mládeže.**

Fr. Pišmistr, katecheta v Mor. Budějovicích.

Králové pozemští své miláčky mají, král nebeský též má své; a ti jsou duše nevinné. Spasitel sám chtěl, aby Jeho zvláštní náklonnost k mládeži v evangeliu zaznamenána byla slovy dojemnými. Ze všech stran hrnou

se k Němu lidé slyšeti Jeho slov a přijati jeho darů. V tomto davu jsou též matky, jež k Němu dostati se chtěly, aby Jej prosily, by požehnal dítkám. Nejprve byly odstrčeny; ale brzy, jaká byla jejich radost, když slyšely Krista, an chválí jejich jednání, které horlivost nepravá za dotěrnost považovala! Pohledem láskyplným dívá se Spasitel na ty slabé tvory; krása duší jejich radostí Jej naplňuje: „Nebráňte“, pravil, „těmto dítkám přijíti ke Mně; varujte se je vzdalovati; právě jim a těm, kteří jim podobní jsou, náleží království nebeské.“ Hned, volný jest přístup; ony k Němu se blíží a ejhle! Pán má je ve svém náručí . . .

Jak šťastny byly ony dívky, když poznaly štěstí své! Šťastnými učiteli jsme i my, poznali-li jsme přízeň, kterou nám prokázal Nejlepší Učitel, uloživ nám, Jemu připravovati věrných služebníků vychováváním mládeže. Jest začátek školního roku — nové práce! Zdaž nemluví i k nám všem Spasitel, jako k prvnímu svému apoštolu: „Miluješ-li Mě, měj péči o mé beránky. Tyto dívky jsou Moje; všemohoucnost Má je stvořila, prozřetelnost Má je zachovává, tělo Mé určeno jest jim za pokrm a království Mé jejich jest dědictvím. Kéž bedlivost tvá uhájí je náklady nepravosti; kéž v nich horlivost tvá vypěstuje zárodky ctností, jež jsem do nich vložil; tak mi pomůžješ je spasiti. Dokaž mi, že mne miluješ!“ Zda vyplníme, co si přeje Pán? — — —

Velikou horlivost pro řádné vychování mládeže a její posvěcení vštípil největším světcům a nejslavnějším veleduchům křesťanstva. Sv. Jeroným stár jsa do Betléma se uchýlil, aby tu snáze uvažoval tajemství dětství Ježíšova. Mezi tím, co k němu přicházeli mnozi z krajů dalekých, aby se poučili jeho moudrostí, napsal jedné paní římské toto: „Pošlete mi své malé dívky; bude mi k radosti s nimi mluviti o základech víry.“ Sv. Augustin, Vincenc Fer., Karel Bor., František X., František Sal., Gerson, Bellarmin, Olier, Fenelon a j. měli za to, že lépe duševních svých sil vynaložiti nemohou, leč pracující o posvěcení dítek. Gerson dí: „Čestno jest vychovávat syna panovníkova, domnělého dědice koruny; ale dítě, jež vedu ke ctnosti, zdaž není dítkem Božím, dědicem království jeho?“ A sv. František Saleský dí: „Věřte mi, andělé malých dítek zvláštní láskou nakloněni jsou těm, kteří dívky v bázni Boží vychovávají a kteří jejich duším něžným nábožnost vštěpují.“

Jiný důvod, proč dívky sobě svěřené řádně vychovávat máme, jest přání církve a celé společnosti. Kdo dívky vychovává křesťansky, ten dobro čerpá u zřídla, ten zlo vyvrací z kořene, ten pokolení lepší připravuje. Jako z Abrahama vyšel celý národ věřících, tak někdy z jednoho dítko dobře vychovaného vyjde celé pokolení spravedlivých. Leibnitz praví: „Měl jsem vždy za to, že bychom k lepšímu obrátili pokolení lidské, dbali-li bychom o jeho vychování.“ Nic není tak pravdivo, jako tento výrok. Všechno na vychování dobrém spočívá: víra, smýšlení mravy, dobro a zlo, vše bez rozdílu. Vychováním jest národ takovým, jakým jest; ono jej k dobrému vede anebo na zlou cestu svádí; ono jest životem nebo smrtí jak rodin, tak i států.

Žádný věk okem víry uvažovaný tak nepoutá k sobě jako mládí. Tři zvláštní příčiny nás k němu vábí: jeho nevinnost, jeho nebezpečnost a náchylnost, jakou od vychovatelů dojmů přijímá a ovoce přináší. Co může býti nevinnějšího nad srdce dítěte nevinneho? Spasitel sám mluvě o nich, pravil; „Rozkoš má jest býti se syny lidskými!“ Shledáváme-li u nich zkaženost předčasnou, nepravost ještě v nich nezapustila kořenů hlubokých, aniž jim odňala nepředjatosti, která duši nakloňuje k dojmům spasitelným.

Byl-li Duch sv. n cen opustiti svatyně, ve kterých měl zalíbení, není dalek, nýbrž u brány srdce stojí a opět vstoupiti žádá. (Aj, stojím u dveří a tluku Cysoc. 3. 20.)

Začínáme nový školní rok, nuže s chutí a horlivostí začněme, dílo tak veledůležité. Mezi maličkými, kde k nám září z očí jejich oddanost a upřímnost, zapomeneme na mnohé strasti, jež přináší neupřímný svět. Vděčnosti od světa neočekávejme, ale raději doufejme v Boha!

Předseda Katolického spolku českých učitelů na Moravě, J. M. Kadléák, vyznamenán byl křížem „Pro ecclesia et pontifice“. Ačkoli zpravidla osobních záležitostí si nevšímáme, uveřejňujeme zprávu tu s radostí, majíce k tomu závažné příčiny. J. M. Kadléák pracuje dlouhou řadu let neunavně slovem i skutkem pro ozdravení společnosti lidské, je vzorem svědomitého učitele ve škole, a byl by dnes slaveným člověkem, kdyby veřejně nehlásil se k zásadám katolickým. To je příčina, proč kalich hořkosti musel vypít téměř až na dno, proto potkává se často s neporozuměním i u těch, kteří by měli jemu děkovati. . .

A proto tím mileji dojímá nás vyznamenání, jehož si předseda Katolického spolku učitelského plně byl zasloužil, přejeme mu ze srdce, aby i činnost jeho školská a národní brzy po zásluze oceněna byla a uznání došla.

Ministr kultu a vyučování dr. Vilém rytíř Hartel byl na svou žádost sprostěn svého úřadu, a zároveň byl místopředseda dolnorakouské zemské školní rady dr. Richard svob. pán Bienerth jmenován odborným přednostou v ministerstvu kultu a vyučování.

Členem českého senátu disciplinárního zvolen byl ministerstvem jako zástupce českého učitelstva p. Fr. Bašný, nadučitel v Kohoutovicích, jeho náhradníkem p. Jos. Bartoň, učitel měšťanské školy v Králově Poli.

Řád školní a vyučování pro všeobecné školy obecné a pro měšťanské školy jest již v ministerstvě věci duchovních a vyučování definitivně stanoven a k vydání úplně připraven. Také český překlad je dokončen a zredigován. Poslanec Špindler jako předseda školského výboru klubu českých svobodomyšlných poslanců na radě říšské společně s poslancem Čiperou vymohli celou řadu příznivých změn, učitelstvu a škole prospěšných. Aby pak i text český úplně vyhovoval po stránce jazykové i odborně věcné, utvořena za souhlasu ministeria z posl. Špindlera, posl. Čiperou a učitelem F. V. Moravce, jakožto zástupce Z. Ú. S., komise pro zredigování českého textu. Školní řád vydán bude na základě §§ 4. a 78. říš. zákona o školách obecných ze dne 14. května 1869 z. ř. č. 62, jakož i článku II. zákona ze dne 2. května 1883 z. ř. čís. 53. Platný bude pro království a země, zastoupené na říšské radě, vyjímajíc království haličské a vladiměřské s velkovévodstvím krakovským. Celý řád obsahuje 223 §§. Rozdělen je ve tři hlavy, z nichž první jedná o všeobecné škole obecné, druhá o škole měšťanské

a třetí o domácím vyučování a soukromých školách. Celkem rozdělen je řád v 16 odstavců, z nichž jednají: 1. O zařízení obecné školy. 2. O školní povinnosti. 3. O přijetí do obecné školy. 4. O zařazení do tříd, oddělení a skupin. 5. O vyučovacím čase a prázdninách. 6. O návštěvě školy. 7. O školní kázní. 8. O klasifikaci a vysvědčeních. 9. O učitelských osobách. 10. O právech a povinnostech správce školy. 11. O učitelské konferenci. 12. O měšťanské škole. 13. O soukromých ústavech vyučovacích. 14. O domácím vyučování. 15. O péči o děti. 16. Ustanovení závěrečná. *Nár. L.*

Spolek katolických učitelek v Německu, jenž má přes 8.000 členek, vyslovil se dle „Köln. Vksz.“ na valné schůzi dne 14. června t. r. v Mnichově odbyvané po řeči prof. Mausbacha z Münsteru pro celibát následující jednohlasně přijatou resolucí: „Spatřujeme v nevdanosti a v panenství učitelek kořen a korunu vznešenosti svého povolání. Považujeme je za ethickou sociální a paedagogickou veličinu svého působení, jíž se nikdy vzdání nemůžeme, a vyslovujeme svůj energický odpor proti názorům a snahám kollegyň, které chtějí stavovské zdokonalejší spatřovati ve vdávání se a ve fysickém materství. „Žádáme pro své svobodně zvolené povolání svobodně zvolené panenství.“

Proti koedikaci. Měsíčník „Frauenbildung“ má v č. 3 úvahu od redaktora Grossera z Vratislavi o diferenciaci pohlaví ve stáří školním, z psychologie konstatovanou a novými pokusy potvrzenou. Spisovatel opíraje se o pokusy Sternovy, Ellinghaasovy a Lobsienovy uvádí zejména: Pokrok podle stáří jest u obou pohlaví různý; tak v době od 7—10 po případě do 11 let jest pro chlapce dobou rychlejšího vývoje nežli pro dívky; naproti tomu od 10.—14. roku jest zase u dívek rapidnější vývoj nežli u chlapců. Společné vychování nutilo by tedy dívky v prvním období ku zrychlenému postupu a tím by utrpěla možnost osvojení si základů. Dále dívky předčí hochy energií své obrazné činnosti téměř o polovinu; za to hoši bývají v práci spolehlivější. Také tato difference nutí k rozdílům ve formě u osnově vyučovací.

Organisace katolického učitelstva v Dol. Rakousích má prý býti provedena v nastávajícím školním roce tím, že menší učitelská sdružení katolická utvoří „zemský spolek katolického učitelstva“. Budou prý míti také svůj orgán „Die katholische Schulpresse“.

Pozoruhodná slova promluvil dědičný princ kníže Löwenstein za příčinou sjezdu německých katolíků ve Štrassburku, kdež i velmi četné shromáždění učitelů se zároveň konalo. Pravil mezi jiným: „Ve svém životě vždy jsem tři druhy duševní odvahy obdivoval: po první, když někdo se dá bez narkose operovat, po druhé, když mladý člověk mezi 20. a 30. rokem v hostinci před a po jídle udělá kříž a po třetí, když učitel ukáže odvahu přistoupiti ku katolickému spolku učitelskému. (Bouřlivá pochvala.) A proto pravím: Klobouk dolů před tímto shromážděním katolických učitelů!“

Resoluce přijatá na schůzi manifestační. Shromáždění zástupcové učitelstva ze školství vysokého, středního i obecného přijali na manifestačním sjezdu v Brně, dne 9. července 1905, pro vyšší vzdělání učitelské tuto resoluci:

1. Jsouce plně přesvědčeni, že úroveň všeobecné vzdělanosti národa jen tehdy se zvýší, bude-li zvýšeno vzdělání jeho učitelstva, a uvažující, že dosavadní povinné průpravné vzdělání důležitého tohoto stavu nedostupuje ani té výše, jako vzdělání některých jiných stavů, jichž práce není tak odpovědná ani nesleduje cílů tak důležitých a vznešených jako působení učitelstva, prohlašujeme důrazně, že vzdělání, kterého učitelé poskytují ny-

nější organisace ústavův učitelských, nepřipravuje náležitě ani po stránce vědecké, ani praktické k takové práci ve škole, jakou umožňují výtěžky současného vědeckého snažení, a k takovému působení kulturnímu mezi lidem, jaké ukládá učitelstvu jeho společenské poslání, i požadujeme důtklivě pronikavou reformu učitelského vzdělání.

Protestujeme proto rozhodně proti zpátečnickému návrhu Hirnovu na reformu ústavův učitelských.

Chceme usilovati o to, aby učitelstvo nabývalo všeobecného vzdělání takového, jakého poskytovati je cílem školy střední, vzdělání pak filosoficko-paedagogického a odborně methodického na školách vysokých: je nám vzdělání akademické cílem reformního našeho usilování.

2. Uznáváme ovšem, že k tomuto cíli lze dospěti jenom organickým vývojem nynější soustavy školské, když se nejprv účelně zreformuje škola střední, nad první nynější počátky povznese dívčí školství, když se založí a náležitě vypraví druhá česká universita v Brně a na všech universitách vytvoří fakulta školská; avšak zároveň jsme přesvědčeni, že mravní a hospodářský prospěch každého národa přičinně souvisí se vzděláním jeho učitelstva, a proto se obáváme, že se náš národ opozdí, pro hospodářskou soutěž se vzdělanými národy západními seslabí a těžkou škodu utrpí, odloží-li se reforma učitelského vzdělání a čekati se bude, až se splní všechny podmínky pro jeho žádaný konečný útvar.

Poněvadž jsme zároveň přesvědčeni, že se k vytknutému cíli vůbec nedospěje, když se k němu nezamíří a nevykročí, a přesvědčeni dále, že reforma směrem udaným jest nejenom nutná, ale také možná, naznačujeme, kterak si možnou tuto reformu představujeme.

Doporučujeme:

I. A. V konečné úpravě svých studií nabývej učitelstvo všeobecného vzdělání na reformované škole střední, a to na nižším stupni v jednotném nižším oddělení, na vyšším v sekci moderní nebo reálné vyššího oddělení.

B. Pro přechodné období (v přítomnosti) doporučujeme, aby vzdělání všeobecného dostávalo se učitelstvu

a) na nižším stupni buď na čtyřleté nižší střední škole (gymnasiu nebo reálce), nebo na škole měšťanské rozšířené na 4 ročníky a reorganisované v tom smyslu, aby to byla skutečná škola lidová, poskytující všeobecného vzdělání, jehož je potřebí všem vrstvám národa v životě občanském,

b) na vyšším stupni na čtyřletých učitelských akademiích, jež by nahradily nynější nedostatečné ústavy učitelské a podávaly vzdělání všeobecné, rovnocenné se vzděláním vyššího oddělení nynějších středních škol, připravující již tak jednu sekci příští reformované střední školy, na stupni vyšším účelně odrůzněné. Vzdělání matematicko-přírodovědné a jazykově-duchovědné budiž v plánech a osnovách učebných upraveno dle nynějšího stavu vědeckého vývoje a tvoříž jednotný a v sobě souladný celek, i doplněno v nejvyšších dvou ročnicích vzděláním ve filosofické propedeutice. Doporučujeme zvláště, aby jazyk mateřský, domácí literatura a dějiny vlastního národa tvořily střed vyučování, a aby povinným bylo studium některého světového jazyka živého i jeho literatury (francouzštiny, angličtiny, ruštiny). K umělecké výchově ve smysle nejširším budiž na ústavech těchto bedlivě přihlíženo.

Učitelská akademie budiž zakončena zkouškou dospělosti, která buď v zásadě rovnocenná s maturitní zkouškou nynějších gymnasií a reálků; na jejím základě mějte chovanci přístup k vlastním studiím vysokoškolským na filosofické fakultě, a po zkouškách dodatečných dle určitých odborů

studijních také na ostatních fakultách a školách vysokých (technické a umělecké).

II. Vzdělání odborného filosoficko-paedagogického a methodického nabývej učitelstvo :

A. V konečné úpravě na vysoké škole paedagogické (fakultě školské), zřízené při nynějších fakultách filosofických, budiž učitelstvu podáváno :

a) vzdělání theoretické v oboru biologie a hygieny, filosofie, psychologie (zvláště pedopsychologie), sociologie, ethiky, paedagogiky. Jednotlivcům budiž volno mimo to na fakultě filozofické studiím odborně vědeckým se věnovati ;

b) vzdělání theoretické v methodice a didaktice v přednáškách vynikajících methodiků i důkladná znalost školské organisace a školského zákonodárství předních kulturních států ;

c) praktický výcvik vyučovatelský hlavně hospitacemi na školách obecných a měšťanských u osvědčených učitelů těchto škol. Nynější semináře paedagogické při universitách budtež již nyní rozšířeny, zreformovány a zřízeny jako samostatné ústavy s úplnou knihovnou literatury paedagogické a literatury domácí i cizí, jakož i vzornou sbírkou učebných pomůcek (paedagogickým museem), aby tvořily začátek budoucí požadované fakulty školské.

B. V přechodném období (v přítomnosti) pokračujte absolventi učitelských akademií ve studiích buď jako řádní posluchači nynější fakulty filosofické a v seminářích paedagogických anebo na dvouletých paedagogiích, která budou zřízena v několika větších městech a jsouce opatřena rovněž rozsáhlými knihovnami a paedagogickými musei, poskytovati budou příštím učitelům odborného vzdělání filosoficko-paedagogického a methodického i praktického výcviku vyučovatelského. I absolventi nynějších gymnasií a reálků se zkouškou maturitní mohou býti přijímáni do těchto dvouletých paedagogií.

Učitelstvo škol měšťanských nabývej průpravného vzdělání rovněž na učitelských akademiích a paedagogiích (nebo na nynější fakultě filosofické dle volného rozhodnutí jednotlivcova), pro přípravu ke zkoušce způsobilosti budtež zřizovány kursy oddělené dle zkušebních odborů na fakultě filosofické, na vysoké škole technické a na vysoké škole umělecké.

4. Poněvadž se navrženou reformou studium k povolání učitelskému prodlouží, že však proti tomu právě činnost učitelská na obecných a měšťanských školách stále vyššího významu bude nabývati pro národ a společnost, doporučujeme, aby stát, země, města, okresy, korporace zřizovaly stipendia, jež by se udílela nadaným a pilným chudým kandidátům učitelským.

5. Nynější zřízení kursů učitelských při universitách a utěšeně se vyvíjejících kursů feriálních, vzniklé z touhy po sebevzdělání a učitelskou svépomocí, buď příslušnými činiteli (správou vyučovací) podporováno morálně i finančně, aby se stalo institucí trvalou, a aby se jimi zejména v době přechodné úroveň odborně vědeckého a filosoficko-paedagogického vzdělání učitelstva soustavně a stále mohla zvyšovati.

6. Ústavy učitelské (akademie a paedagogia) budte zřizovány státem a nebudiž svěřováno přípravné vzdělání učitelstva ústavům soukromým, zvláště klášterním.

7. Žádáme snažně celou veřejnost českou, kulturní činitele v národě, sbory poslanecké, aby věc reformy učitelského vzdělání nepovažovaly za záležitost stavovskou a ujaly se jí s horlivostí jako důležité všenárodní potřeby kulturní.

Mezinárodní centrála informační o paedagogické literatuře. Učitel Heřman Alferi ze Želivy navrhuje v „Učitelském Přehledu“, aby Dědictví Komenského zřídilo v Praze mezinárodní centrálu informační o paedagogické literatuře, aby všichni vychovatelé přímo stýkali se mohli s příslušnou literární produkcí, a tak aby se dalo upravití jednotnější nazírání na výchovnou práci vůbec, odpovídající současnému stavu moderní paedagogiky.

Svaz pokrokového učitelstva a přátel školy. V Čechách učitel Konrád Pospíšil zakládá „Svaz pokrokového učitelstva a přátel školství“. Tato nová organisace bude v mnohých věcech stejného směru jako vídeňská „Freie Schule“. Hlavní zásady: Škola má sloužiti potřebám národa. Tomuto úkolu dostojí pouze volná škola, zbavená útlaku vládního i klerikálního. Škola musí býti národní a moderní, t. j. přiměřena době a výši, ku které lidstvo dospělo duchem a prací. Třeba je mezi učiteli různých stupňů a kategorií škol vzájemnosti, shody, podpory, porozumění. Třeba je podpory širokých vrstev lidu a pokrokové intelligence neučitelské. Úplná odluka školy od konfessí je nezbytná. Náboženství je soukromou věcí církve a jejích příslušníků. Proto také vyučování náboženské má býti od školy veřejné odděleno. — Na Moravě bude učitel Fr. Merta vydávati časopis „Volná Škola“, na těchže asi zásadách založený.

Venkovskou školu budoucnosti představuje si „Milotický Hospodář“ asi takto: Krásnou a prakticky zařízenou školní budovu, okrasu to obce, s velkými, světlými světnicemi a rozsáhlou zahradou oživenou květinami, stromy, keři, zeleninou a polními plodinami. Aby tento ideál se uskutečnil, mají se rolníci sami starati. Mají ve schůzích a skrze své poslance dovolávati se zařízení moderní školy a od státu žádati, aby také patřičnou částkou školství přispěl. Ale nikoli, aby to vše šlo zase na účet rolníka! Stát má ještě dosti zdrojů, odkud potřebných peněz k tomu opatřit. Žádné jiné vydání není tak účelné jako ono, kteté stát ku vzdělání svých občanů činí. —

Ct. panům c. k. okresním dozorcům školním Abiturient gymnasia, který zkoušku maturitní s výborným výsledkem složil, prosí o místo výpomocného učitele. Chce se s láskou věnovati povolání učitelskému a miní během tohoto roku šk. doplniti zkoušku maturitní z gymnasia na některém ústavě učitelském. — Laskavé nabídky račte poslati redakci Vych. Listů.

Zpráva redakce. Předěšlé číslo Vych. Listů bylo dvojité. Nedopatřením bylo číslováno 13. místo 13. a 14.

Oznamujeme a doporučujeme:

(Posudky o pozoruhodnějších spisech, zde doporučených, uveřejníme v příštích číslech.)

Šolcových Příruček pro učitelstvo vyšel právě sešit 12. a 13. Sešitem 12. vyšlo úplně znamenité dílo paedagogické literatury Jana Zkusila „Svědomitý správce školy“. Velmi užitečný a potřebný tento spis poskytne každému učiteli ve všech případech rady spolehlivé a bezpečné. Cena I. dílu 1 K 40 h, II. 1 K a III. 1 K 60 h. Sešitem 13. počíná vycházeti „Vyučování psaní a krasopisu na základě tvarů písma nařízených c. k. zem. šk. radou“. Díl I. Latinka. Sepsal Ladislav Nágl. Spisovatel přihlíží v tomto

spisu hlavně k tomu, aby se docílilo jednotnosti při vyučování krasopisu a proto bere zřetel na tvary písma, které byly nařizeny c. k. z. šk. radou. Knihou takto vypravenou zavádějící pro všechny školy, všech kategorií jedny tvary, jeden postup a jednotnou metodu, dostane se každému učiteli laciné příručky ceny trvalé.

Nákladem knihtiskárny Jindřicha Slovák a v Kroměříži:

„Počítařské Praktiky“ pro učitele, žáky, obchodníky a vůbec pro každého, s počty co činiti má. Zejména partie o mocnínách jest svého druhu asi jediná, a nelze metody, dle které se tvoří nikdy zapomenouti. Vyplyvá z vnitřní souvislosti jejich. Cena pouze 50 hal.

Nákladem družstva „Komenium“ v Praze:

Přírodopis na vycházkách. Sepsal Ant. Vimmer, učitel měšťanské školy. Díl I. Život ve vodě a v nejbližším jejím okolí.

Nákladem Joz. Smrtky ve Vel. Čermé u Borohrádku:

Výklady z českých dějin kulturních od Ladislava Horáka. (Vydání A pro potřebu učitelstva škol obecných a měšťanských, cena 3 K 30 h, vydání B pro knihovny školní a lidové, cena 3 K).

Nakladatel František Hrnčíř, učitel v Nymburce:

Dětský Máj. Z ukončeného I. ročníku Dětského Máje viděti, že zkušená ruka spisovatele a paedagoga časopis pořádala. Z obsahu souditi můžeme, že Dětský Máj je nejlepším časopisem českým pro mládež a také ilustracemi se jiným dobrým listům domácím i cizím úplně vyrovná. Doporučujeme co nejlépe.

Nákladem Z. Ú. Sp. V komisi knihkupectví J. Rašina v Praze-VII.:

Poučení o zkouškách dospělosti i způsobilosti učitelské pro školy obecné a měšťanské (zkoušky pěstounek a industriálek a zkoušky z jazyka francouzského i anglického) a o státních zkouškách, které učitel konati může. Sebral a upravil V. Procházka, c. k. cvičný učitel a člen c. k. zkušební komise pro školy obecné a měšťanské v Praze. Druhé rozmnožené vydání. Cena 90 h.

Nákladem R. Prombergra v Olomouci:

Slezská kronika Ročník XVI. sv. 1. Pod jařmem. Črty ze Slezska. Napsal Jan Vyhlídal. Ne nadarmo nazývají Slezsko „zapomenutým“. O něm nikdo neví, o něm nikdo se nestará, jen zalehne-li k nám novinami zpráva, s jakou bravurou dovedou naši kulturní Němci slezští stavěti právo, spravedlnost a slušnost na hlavu, jedná-li se o slezské Čechy — tu se hrozíme. — Autor přítomného dílka prožil drahně let ve Slezsku, spis jeho jest těžkou obžalobou lidskosti a odhalení jeho, jež dokládá vlastní krutou zkušeností, budí úžas. Čtete a mimoděk vtírá se Vám do duše zvláštní těžký zvuk. jež jste již kdesi postřehli, vzpomínáte, hle, Bezruč v próse! Stejně bolestný, stejně tragický. Těžká je to četba, ač jejím krutým sarkasmem často prolítne jiskérka humoru. Slezská kronika vychází ve prospěch „Matice osvěty lidové“ v Těšíně, ročně o 4 svazcích o 22 arších za cenu K 2.— (poštou K 2.20.) Kdo můžeš, té malé podpory neodepři účelu dobrému.

Nakladatel A. Piša v Brně:

Dějiny Markrabství Moravského. Stručné vydání. Napsal Rud. Dvořák. Sešit 4. Sešit tento obsahuje dokončení kulturního vyličení za posledních Přemyslovců — zakládání měst, obyvatelstvo dle stavů, sněmy a soudy

zemské, církevní zřízení, vědy a umění. — Ostatek zabírá politické dějiny za králů Rudolfa I., Jindřicha Korutanského, Jana Lucenburského a vladání samostatného markrabí Jana Jindřicha, bratra císaře a krále Karla IV.

Nákladem Fr. Radouška, knihkupce v Uh. Hradišti:

Fr. V. Kodym: **O slušném chování mládeže.** Cena 60 h. Učitel a každý člověk, kterému záleží na výchově a zdraví mládeže, povšimne si této knížky. Najde v ní rady, kterak se má dítě chovati nyní a později, aby si získalo lásky a pravé vážnosti u svých soudruhů a u lidí vůbec. Najde v ní také mnohé pokyny, kterak má žíti, aby si zachránil pevně zdraví. Zvláště škole doporučuji tento spis, poněvadž účelem jejím jest, aby hned v mládí vštěpovala dětem tyto pravidla a zásady. Může jej učitel předčítati žákům častěji v roku a tím si uspoří napomínání.

Nákladem Meth. Melichárka na Velhradě:

Jubileum encykliky cyrillo-methodějské „Grande Munus.“ Napsal Jan Vychodil.

Nákladem Literární jednoty bohoslovců olomouckých:

Matce Boží. Almanach. Nádherné dílo toto, provanuté dětinnou láskou k Matce Boží, doporučujeme co nejvřeleji.

Nákladem benediktinské knihtiskárny v Brně:

Z květů i trní života. Napsala Vlasta Pittnerová. Díl I. Cena 1.30 K.

Svatý Bernardin Sienský 1380—1444. Sepsal P. Bonaventura J. Wilhelm. Cena 1.60 K.

Moravan, kalendář na rok 1906 s pěkným zábavným i poučným obsahem. Cena pouze 90 h.

Nakladatelství Aloisa Wiesnera v Praze:

Kras moravský. Záslužného díla Absolonova vyšel sešit 4. Bylo všeobecně uznáno, že „Kras moravský“ jest nádherným vědeckým dílem českým, jež vynutí si všude respekt. Dílo, čím dále postupuje, tím jest zajímavějším a jest zřejmo, že nakladatel podává mnohem více, než sliboval. Sešit 4. zabírá další líčení výzkumů podzemních. Zdálo se nemožností, že by člověk někdy mohl proniknouti záhady tohoto světa podzemního, ale úsilím Dra Absolona a soudruhů myšlenka stala se skutkem. Každá stránka, každý obraz přesvědčuje o neobyčejné pili spisovatelově. Vzrušení vyvolá v čtenáři hned první kapitola o jezírku Wanklově; pochopitelné pohnutí zmocnilo se badatelův, když na stropě nad tímto podzemním jezerem našli stopu svých předchůdcův, nápis:

„8/3 1856 M. D. Wankel, J. P. Franta. A. Mládek, J. Slonický, A. Medritzer“.

Zrobili vor, jež rozložený dali dopraviti shora chodbou Stupňovitou na hladinu jezírka, kde teprve jej znovu zbili. Objíždějice pak kolem stěn narazili na překážku: 2 mocné klády silně prohnilé a vodou zcela prosáklé, jež byly zbytky voru Wanklova z r. 1856. Všecko líčení jest poutavé, do textu vloženy velmi sličné obrázky: Vlastní nízký průchod ke konečné nádrže Wanklova jezírka, jezírko Wanklovo, severozáp. část domu Náglova, tvary krápníkové na visutém mostě travertinovém, obtížný přechod ve spodním patře, krápníková skupina z Netopýří jeskyně, jižní díl poloslepého údolí sloupského, vnějšek i vnitřek jeskyně Kůlny. Jako vždy nádherné jsou dvě přílohy: květena mechová na stěnách propasti Macochy a pravěké předměty z Kůlny a jeskyně Šošůvské. Ale neobyčejnou cenu má připojená rozsáhlá mapa (1 m délky, 1/2 m šířky) jeskynního bludiště Sloupsko-

Šošůvského; tento plán, zpracovaný Drem Absolonem na zásadách přesně vědeckých a s důkladností věru vzácnou, bude vítanou, nezbytnou pomůckou všem odběratelům díla.

Nakladatel J. Otto v Praze, Karlovo nám. 34:

Malý Ottův slovník naučný (dvoudílný) sešit 58—62.

Malý Ottův slovník naučný čítající dnes již 64 sešitů dospěl k heslům „Ryšice—Sedličané“. Uvedený počet sešitů obsahuje na mnoho tisíc výkladů psaných formou nejstručnější a při tom srozumitelnou. Mimo drobná vyobrazení, jichž se nalézá v díle veliký počet, připojena je ještě celá řada krásných barevných příloh, které cenu díla zvyšují. Praktický tento slovník redigovaný Fr. Šubertem vychází v sešitech po 60 hal., nákladem J. Otty v Praze. Doporučujeme praktický tento lexikon.

Světobzor, časový týdeník illustrovaný v letošním svém ročníku dospěl již ku sešitu 48, který obsahuje řadu zajímavých vyobrazení a bohatou část textovou. Zaznamenáváme z uvedeného sešitu: Vyobrazení a zajímavý článek k jubileu dobytí Sebastopolu, Zatmění slunce, Z přednášky prof. K. Zenkra v aréně balonové. Ve vesničce maloruské, Který účes které dáme sluší nejlépe? Nový přístroj — bezdrátový telegraf na automobilu, Přístroj bezdrátového telegrafu na pni stromovém, Před slováckou hospodou, Dárek dědův, Cvičení srbské pěchoty, Srbská jízda, Večer na Visle, Rakouský vojn z r. 1769, Rakouský pěšák z r. 1805, Cvičení psa k účelům válečným, Obrázek humoristický. Text mimo veliké množství drobných článků vykazuje řadu cenných literárních příspěvků V. Dreslera, Dra. V. Černého, Dra. Ant. Pařízka, J. Vávry, J. Alexandra a V. Vosypa. „Světobzor“ redigovaný Aug. Eug. Mužíkem vychází týdně v sešitech po 30 hal. nákladem J. Otty v Praze. List druhu „Světobzora“ zasluhuje co největšího rozšíření i doporučujeme jej každému. Čtenáři naši mohou si vyžádati již před vyjitím nového ročníku číslo ukázkové a dostanou je zdarma z nakladatelství J. Ottova.

Výbor z poesie Vítězslava Háška připravil a úvodem opatřil Frant. Černý.

Z nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, Spálená ul. č. 13.:

Pán světa. Román Julia Vernea. Autorisovaný překlad Fr. Vojtiška. S četnými ilustracemi. Vychází v sešitech po 30 hal. ve »Spisech Julia Vernea“, na něž se předplácí i s pošt. zásilkou: na 10 seš. K 3·20, na 20 sešitů K 6·40. Prvý sešit zašle ochotně na ukázkou každé knihkupectví.

Říše nerostná slovem i obrazem. Nádherné dílo obrazové. Dle dra. R. Braunse upravil prof. J. John. Skvostná tato publikace přinese vyobrazení více jak 950 minerálů v nádherné barevné reprodukci; k části obrazové pojí se poutavý text. Výborné dílo pro každého přítele přírody. Vychází v sešitech po 60 hal. Právě vyšel 3. sešit.

Podrobná mapa markrabství Moravského. Kreslil Jan Srb. List 7., 8. a 9. Provedení stále velmi pečlivé.

Malý Čtenář. Ročník XXV. začal vycházeti.

V knihovně **Divčím srdcím**, redigované P. Maternovou začala vycházeti povídka Teta Věra od A. N. Anněnské. Cena sešitu 10 h.

Knihovna Malého Čtenáře přináší Bohatýrské zvěsti od Adolfa Weniga.

Vilimkova knihovna mládeže dospívající. Pavel D'Jovi: Mstitelé.
Nakladatel Fr. A. Urbánek v Praze:

Urbánkův Kapesní Kalendář českého učitelstva na školní rok 1905—1906. Uspořádal Ant. Konst. Víták, za 60 h, poštou 70 h.

Nákladem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrby v Praze:

Dra Josefa Kachníka **Dějiny filosofie.** Vzdělávací knihovny katolické svazek XXXIII.

V komisi Cyrillo-Methodějského knihkupectví G Francla:

Život generála de Sonis. Cena 80 h.

Časové obrázky a úvahy. Dle zásad Smilesových podává J. Ježek. Cena 25 h.

Nákladem Tiskové ligy:

Boj o náboženství. Napsal Filip Jan Konečný.

Učení Mistra Jana Husa. Doklady opatřil a vyložil Dr. Frant. Šulc. Cena 60 h.

O spalování mrtvol. Napsal Jan Bř. Maštaliř. Cena 60 h.

Československý katolík a husitství. Napsal Vilém Koleč. Cena 30 h.

Nákladem Kazatelny:

Bedřich Konařík: **O výchově rodinné.**

Nákladem vlastním:

Druhá zpráva c. k. českého ústavu ku vzdělání učitelů v Brně za dobu od šk. roku 1897—8 do šk. roku 1904—5. Obsah: 1. O nátlaku nářečí a mluvy obecné na spisovnou češtinu za dnů našich. Uvažuje Frant. V. Austrata, c. k. profesor. 2. Oprava vyučování psaní. Napsal cvičný učitel Fr. Pernes. 3. Památce na zemřelé členy sboru učitelského. Věnuje ředitel. 4. Kroniku ústavu. Podává ředitel. 5. Důležitá vynesení a nařízení c. k. úřadův od r. 1897 do r. 1905. 6. Školní zprávy. Se sborem učitelským sestavil ředitel.

VI. výroční zpráva Ústředního svazu českých hospod. společenstev v markr. Moravském za správní 1904.

Pro myslivce a přátele honby vychází na Král. Vinohradech nádherný a hojně illustrovaný měsíčník „**Česká myslivost**“. Roč. IX. — „Českou myslivost“ doporučujeme co nejvřeleji každému příteli honby a zábavy myslivecké. V ní naleznou zvláště mladí myslivci vzácná odborná poučení. Celoročně předplácí se pouze 5 korun. Žádejte ukázky pod adresou: „Česká Myslivost“, Kr. Vinohrady, Slezská třída č. 25.

Nákladem „**Lidové Revue Moravsko-slezské**“ vycházeti bude počínaje měs. říjnem t. r. nová literární sbírka „**Knihy moravských autorů**“, jejíž účelem bude přinášeti původní cenné práce literární moravských autorů. V prvním ročníku uveřejněny budou následující: J. Uher: Kapitoly o lidech kočovných a jiná prosa. J. Kalus: Valašsko v písních. V. Otomar: Z kouře, prachu a bláta. Vikt. Kam. Jeřábek: Dobyť Podolan. (Moravský román.) Dále uveřejníme novou literární práci E. Sokola a Básně M. Kurta. Vycházeti bude ve čtrnáctidenních sešitech nádherné úpravy po 30 hal. Celoroční předplatné i s poštou 8 K. Objednávky možno již nyní činiti v každém řádném knihkupectví, jakož i u vydavatelstva „**Lidové Revue Mor.-slezské**“ v Mor. Ostravě.

955

nádherných vyobrazení nerostů přináší skvostné
dílo přírodopisné

ŘÍŠE NEROSTNÁ OBRAZEM I SLOVEM.

Dle prof. R. BRAUNSE pro všechny kruhy
českého obecnictva upravil prof. J. JOHN.

Přednosti díla.

Nedostižitelné umělecké provedení barvotiskové.

Srozumitelný přece však přesně vědecký text, opatřený četnými ilustracemi a fotografickými snímky ze sbírek Čes. Musea.

Naprostá úplnost díla, jež předvede v barvách 955 nerostů.

Sešit za 60 h.

PŘEDPLATNÉ na 10 sešitů K 6.20.

==== Žádejte 1. sešit na ukázkou.

Odebíratí lze ve všech knihkupectvích.

Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze
Spálená ulice 13. VE VÍDNI I., Schottenring 1.

Doporučujeme nejnovější spis
paedagogické literatury

Jana Zkusila:

svědomitý - - - -

správce školy.

(Praktický rádce ve veškerých záležitostech
správy školy obecné i měšťanské.)

Díl I. 1.40 K, II. 1 K, III. 1.60 K.

Obsahem knihy jest přebohatá snůška rad, pokynů, pravidel ze všech denního života školního, tak že každý učitel nalezne cenné podněty k novým úvahám a pracím svým. Správcům škol, nováčkům bude kniha obsáhlými statěmi o konferencích učitelských, korespondenci úřední a t. d. velevítanou. Žádná theorie, než vše výsledky zažitě, osvědčené, dlouholeté praxe, tak že z řad učitelstva posouzen hned I. díl slovy, že „autor dílem svým veškerému učitelstvu platných služeb prokázal“.

- - - Knihu lze objednatí v každém - - -
knihkupectví, zejména

v českém nakladatelství

Emila Šolce v Telči
(Morava).

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.

Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.